

Vergaderjaar 2008–2009

28 325

Bouwregelgeving 2002–2006

Nr. 107

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 16 juni 2009

¹ Samenstelling:

Leden: Van de Camp (CDA), Van Gent (GroenLinks), voorzitter, Van der Staaij (SGP), Arib (PvdA), Poppe (SP), Weekers (VVD), ondervoorzitter, Dijsselbloem (PvdA), Depla (PvdA), Van Bochove (CDA), Van der Ham (D66), Sterk (CDA), De Krom (VVD), Verdonk (Verdonk), Jansen (SP), Ortega-Martijn (ChristenUnie), Wolbert (PvdA), Van der Burg (VVD), Van Heugten (CDA), Bouchibti (PvdA), Jasper van Dijk (SP), Thieme (PvdD), Fritsma (PVV) en Van Toorenburg (CDA).

Plv. leden: Bilder (CDA), Dibi (GroenLinks), Timmer (PvdA), Kant (SP), Blok (VVD), Bouwmeester (PvdA), Kraneveldt-van der Veen (PvdA), Haverkamp (CDA), Pechtold (D66), Blanksma-van der Heuvel (CDA), Nicolai (VVD), Neppéus (VVD), De Wit (SP), Voorde-wind (ChristenUnie), Heijnen (PvdA), Zijlstra (VVD), Vietsch (CDA), Leerdam (PvdA), Ulenbelt (SP), Madlener (PVV), Willemse-van der Ploeg (CDA) en Karabulut (SP).

² Samenstelling:

Leden: Van Beek (VVD), Halsema (GroenLinks), Van der Staaij (SGP), De Pater-van der Meer (CDA), Van Bochove (CDA), Gerkens (SP), Sterk (CDA), Leerdam (PvdA), voorzitter, De Krom (VVD), ondervoorzitter, Griffith (VVD), Boelhouwer (PvdA), Irrgang (SP), Kalma (PvdA), Schinkelshoek (CDA), Van der Burg (VVD), Brinkman (PVV), Pechtold (D66), Van Raak (SP), Thieme (PvdD), Kuiken (PvdA), Leijten (SP), Heijnen (PvdA), Bilder (CDA) en Anker (ChristenUnie).

Plv. leden: Teeven (VVD), Heemelaar (GroenLinks), Van der Vlies (SGP), Van de Camp (CDA), Smilde (CDA), Polderman (SP), Spiess (CDA), Wolbert (PvdA), Aptroot (VVD), Zijlstra (VVD), Vermeij (PvdA), Van Gerven (SP), Heerts (PvdA), Çörüz (CDA), Remkes (VVD), De Roon (PVV), Van der Ham (D66), Van Bommel (SP), Ouwehand (PvdD), Timmer (PvdA), De Wit (SP), Kraneveldt-van der Veen (PvdA), Van Haersma Buma (CDA), Cramer (ChristenUnie) en Knops (CDA).

De algemene commissie voor Wonen, Wijken en Integratie¹ en de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties² hebben op 26 mei 2009 overleg gevoerd met minister Van der Laan voor Wonen, Wijken en Integratie over:

- **de brief van de minister voor Wonen, Wijken en Integratie d.d. 17 oktober 2008 in reactie op de notitie van het GOG-cz getiteld «Meedoen gaat niet vanzelf» (28 325, nr. 91);**
- **de brief van de minister voor Wonen, Wijken en Integratie d.d. 24 oktober 2008 met een afschrift van brief van de RGD aan de gemeente Den Haag inzake de gevelplaten van de Hoftoren (28 325, nr. 92);**
- **de brief van de minister voor Wonen, Wijken en Integratie d.d. 24 oktober 2008 met een afschrift van de brief aan de G4 Verkeer en Vervoer inzake fietsparkeervoorzieningen in het Bouwbesluit (2008Z05075);**
- **de brief van de minister voor Wonen, Wijken en Integratie d.d. 05 december 2008 over activiteiten constructieve veiligheid (28 325, nr. 95);**
- **de brief van de minister voor Wonen, Wijken en Integratie d.d. 22 december 2008 over de voortgang met betrekking tot de acties ventilatie en open verbrandingstoestellen (28 325, nr. 98);**
- **schriftelijke vragen d.d. 12 mei 2009 van het lid Vietsch over de invoering van het Bouwbesluit (2009Z00254);**
- **de brief van de minister voor Wonen, Wijken en Integratie d.d. 22 januari 2009 over de brandveiligheid van woningen (28 325, nr. 99);**
- **de brief van de minister voor Wonen, Wijken en Integratie d.d. 27-01-2009 over het vonnis in de zaak Staat der Nederlanden versus Knooble (28 325, nr. 100);**
- **de brief van de minister voor Wonen, Wijken en Integratie d.d. 30 maart 2009 ter aanbieding van het rapport van de VROM-Inspectie, getiteld «Nazorg brandveiligheid Sociale Werkvoorziening bedrijven» (28 325, nr. 104)**

;

- **de brief van de minister voor Wonen, Wijken en Integratie d.d. 14 april 2009 ter beantwoording van vragen commissie over het Uneto-VNI-rapport inzake open gassystemen (28 325, nr. 106);**
- **de brief van de minister van Justitie d.d. 10 april 2009 over het vonnis van de Rechtbank 's-Gravenhage van 31 december 2008 in de zaak Staat versus Knooble over de status van NEN-normen in de wetgeving (28 325, nr. 105);**
- **de brief van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties d.d. 29 april 2009 ter aanbieding van de eindrapportage Actieprogramma Brandveiligheid (26 956, nr. 66).**

Van het overleg brengen de commissies bijgaand stenografisch verslag uit.

De voorzitter van de algemene commissie voor Wonen, Wijken en Integratie,
Van Gent

De voorzitter van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
Leerdam

De griffier van de algemene commissie voor Wonen, Wijken en Integratie,
Van der Leeden

Voorzitter: Neppérus
Griffier: Van der Leeden

Aanwezig zijn zes leden der Kamer, te weten: Leerdam, Van der Burg, Vietsch (CDA), Jansen, Boelhouwer, Neppérus, en de minister Van der Laan voor Wonen, Wijken en Integratie, die vergezeld is van enkele ambtenaren van zijn ministerie.

De **voorzitter**: Ik open dit algemeen overleg over bouwregelgeving en brandveiligheid. Tot nu toe zijn de vertegenwoordigers van vier fracties aanwezig die een ruime meerderheid van deze Kamer vertegenwoordigen. Ik ga ervan uit dat zij met een spreektijd van zeven tot acht minuten kunnen volstaan, ook al hebben wij een forse agenda met veel brieven. Ik heet de minister voor Wonen, Wijken en Integratie welkom. Hij moet het vandaag alleen opknappen, want de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft andere verplichtingen.

Mevrouw **Van der Burg** (VVD): Voorzitter. Vandaag staat inderdaad een veelheid aan brieven en rapporten over tal van onderwerpen op de agenda. Ik zal mij in mijn inbreng tot vier thema's beperken, te weten: constructieve veiligheid, brandveiligheid, voortgang acties ventilatie en open verbrandingstoestellen en de NEN-normen.

De VVD-fractie is van mening dat de burger ervan op aan moet kunnen dat zijn huis, school, kantoor of winkelcentrum veilig is en niet instort. Uit de rapporten blijkt dat het belangrijkste risico in een bouwproces de afwezigheid is van een gezamenlijk inzicht in de constructieve veiligheid. Bij een bouwproces zijn veel partijen betrokken, maar het proces wordt niet goed gecoördineerd en de opdrachtgevers verwoorden dit ook niet goed in hun programma van eisen. Zij maken daar geen risicoanalyse voor. Verder blijkt er een duidelijke toedeling van verantwoordelijkheden en bevoegdheden te ontbreken. Dit is een probleem, evenals het terugkoppelen van veranderingen gedurende het proces.

Om de constructieve veiligheid tijdens de bouw goed te borgen, moeten er maatregelen op deze drie punten worden genomen. In de rapporten worden hiervoor concrete suggesties gedaan. Is de minister bereid die voorstellen in de praktijk te steunen? Een deel ervan is gericht aan de opdrachtgevers, maar dit neemt niet weg dat zij verder kunnen worden uitgedragen. Is hij het ermee eens dat meer regels vaak niet helpen in deze situaties, maar wel een duidelijke verantwoordelijkheids- en bevoegdheidsverdeling tussen de partijen? Is hij het ermee eens dat bouw- en woningtoezicht zich moet richten op het toezicht op locatie op basis van risicoprofielen en niet alleen op het afgeven van vergunningen? Hoe oordeelt hij over het voorstel om de bouwer ook de beheerder van het gebouw te laten zijn, opdat deze alle prikkels krijgt om een goed gebouw neer te zetten?

Een punt van aandacht is de vakkennis van constructeurs die op peil moet worden gehouden, zowel in het onderwijs als in trainingen on the job. Ik wijs als voorbeeld op ICT-vaardigheden omdat daarmee zaken kunnen worden gesimuleerd en deelprojecten aan elkaar kunnen worden gekoppeld, ook als zich veranderingen voordoen. Welke rol ziet de minister hier voor zichzelf weggelegd? Is hij bijvoorbeeld – ook in het kader van de economische crisis – bereid om praktijkmensen met vakkennis te behouden door hiervoor geld beschikbaar te stellen? Ik verwijs naar de tegenbegroting die mijn fractie heeft opgesteld.

Mevrouw **Vietsch** (CDA): Ik wil een vraag ter verduidelijking stellen. Mevrouw Van der Burg zegt dat de bouwer van een gebouw ook het onderhoud zou moeten verzorgen. Geldt dit alleen voor huurhuizen of ook voor koopwoningen? Word ik verplicht tot koppelkoop? Wat bedoelt zij hiermee?

Mevrouw **Van der Burg** (VVD): Ik wil van de minister weten hoe hij dit ziet. Als een bouwer ook verantwoordelijk is voor het beheer, zullen daar de nodige prikkels vanuit gaan. Mevrouw Vietsch heeft gelijk dat de eigenaar van een koopwoning dit niet zal willen. Daar gaat dit dus niet op. Als er onverhoopt brand uitbreekt, moet er tijd zijn om veilig weg te komen en moet het mogelijk zijn om tijdig te blussen. Bij brandveiligheid is er echter ook vaak sprake van een soort schijnveiligheid. Bij de vergunningverlening klopt het op papier, maar de praktijk is heel anders. Zo ontstaat die schijnveiligheid. De papieren toetsing moet worden omgezet in een praktijktoetsing op locatie aan de hand van risicoprofielen. Is de minister het hiermee eens? Is hij bereid om de regelgeving en de handhaving op deze manier in te richten? Wil hij uitleggen hoe bij vergunningvrij bouwen wordt getoetst op de bouwvoorschriften – in de nieuwe wet gaan die meer naar elkaar toe – en op gebruiksvoorschriften? Gezien de huidige formulering lijkt het erop dat de handhaver een willekeurige keuze kan maken. Welke gevolgen heeft dit voor de mensen die daarmee te maken hebben?

Factoren die evident bijdragen aan onnodige brandveiligheids- en andere risico's moeten onder de aandacht worden gebracht van de burger en zo mogelijk met voorrang worden verholpen. De VVD-fractie is er voor dat burgers worden geïnformeerd over de risico's van geisers en andere verbrandingstoestellen, zeker in combinatie met isolatiemaatregelen. Is de minister bereid om hier extra aandacht aan te besteden, ook in het kader van de maatregelen voor energiebesparing door isolatie? Is hij het ermee eens dat een aftrekpost voor onderhoud in de inkomstenbelasting, die de VVD-fractie heeft voorgesteld, een goede mogelijkheid zou zijn om dit te versnellen? Kan hij uitleggen welk effect zijn maatregelen zullen hebben om alle nieuwbouwwoningen verplicht uit te rusten met CO₂-melders? Is dit niet schieten met hagel?

Ik vraag opnieuw aandacht voor de bewoners van de wijk Vathorst. Wat zijn de uitkomsten van het onderzoek naar de effectiviteit van de maatregelen voor de balansventilatiesystemen dat in opdracht van de gemeente Amersfoort is uitgevoerd? Is het onderzoek door deskundigen bij elf huizenbezitters al afgerond? Zo ja, wat heeft dit opgeleverd en welke maatregelen worden er genomen?

In een brief van februari 2008 wordt geconstateerd dat maar liefst 30% tot 65% van de nieuwbouwwoningen niet voldoet aan de ventilatie-eisen van het Bouwbesluit. Is er inmiddels actie ondernomen om een einde te maken aan deze situatie?

Tot slot de NEN-normen waarnaar in de bouwregelgeving veelvuldig wordt verwezen. De VVD-fractie is van mening dat de normen eenvoudig toegankelijk moeten zijn, transparant tot stand moeten komen en bij voorkeur gratis of eventueel tegen maximaal de kostprijs beschikbaar moeten zijn. Het is zeer ongewenst dat de normen voor de burger, student, eenmanszaak of ondernemer, groot of klein, alleen na lang zoeken en vele doorverwijzingen beschikbaar zijn. Ook is het onwenselijk dat door de prijs raadpleging eventueel achterwege blijft. Ik ben hier al lang mee bezig en ik heb van zowel de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in haar verantwoordelijkheid voor een transparante overheid als van de ambtsvoorganger van de minister te horen gekregen dat zij het met mij eens zijn dat voor een burger die wordt geacht de wet te kennen en na te leven, de wet ook beschikbaar moet zijn. In navolging van overheidswetten die digitaal en gratis beschikbaar zijn, zou dit ook voor NEN-normen moeten gelden. Ik ben dan ook verheugd dat het kabinet op dit punt beweging vertoont. Een onderzoek naar de afkoop van auteursrechten zou inmiddels afgerond zijn. Is de minister bereid om de NEN-normen – in ieder geval op zijn beleidsterrein – af te kopen en gratis beschikbaar te stellen, opdat mensen daar toegang toe hebben? Ik krijg graag een toezegging op dit punt, want deze situatie heeft lang genoeg geduurd.

Mevrouw **Vietsch** (CDA): Voorzitter. In de visie van de CDA-fractie zijn bouwregels noodzakelijk voor de veiligheid van burgers, maar ze moeten daartoe beperkt blijven. Bij de overweging van veiligheid moet nuchter worden omgegaan met risico's, zoals ook staat beschreven in de kabinetsvisie. Alle betrokkenen moeten de regels kennen. Die moeten dus toegankelijk zijn. De regels die noodzakelijk zijn, moeten wel gehandhaafd worden. Omdat de gemeenten de bouwvergunningen afgeven, zijn zij naar de mening van mijn fractie ook degenen die moeten bepalen hoe zij de controle willen uitvoeren. Echte overtreding kan niet gedoogd worden. Als gedogen toelaatbaar is, moet worden bezien of de regels wel noodzakelijk zijn, zeker als dit grootschalig gebeurt.

Wij zijn het dus met de minister eens dat in het Bouwbesluit niet moet worden voorschreven welke verschillende typen woningen er moeten worden gerealiseerd, evenmin als het aantal en soort fietsparkeerplekken in een gebouw. Daarvoor zijn andere middelen. Hoe staat het met de beoogde vermindering van regels in het Bouwbesluit?

De wijze van controle van het Bouwbesluit voor de afgifte van de bouwvergunning mag in mijn ogen niet worden voorgeschreven door de rijksoverheid. Dit is een zaak van de gemeente. De gemeente is immers verantwoordelijk voor de bouwvergunning en niet het Rijk.

Het bouwbesluit moet veiligheid garanderen. Een gemeente mag geen hogere eisen stellen dan het Bouwbesluit waarin wordt gerekend met een gebouw van maximaal 70 m hoogte. Dit betekent dat burgers in zeer hoge gebouwen onvoldoende beschermd zijn tegen brand en dat de vluchtmogelijkheden onvoldoende zijn. Verder brengt dit met zich mee dat de constructies onvoldoende veilig zijn. Tot nu toe heeft dit slechts tot gevolg gehad dat er gevelpanelen naar beneden kwamen, maar het kan ook tot instorten leiden, bijvoorbeeld doordat het windverband – al dan niet verzwakt door brand – het gebouw onvoldoende steunt. Daarom pleit ik nadrukkelijk voor extra eisen op dit punt. Het kost nu eenmaal meer tijd om bij brand uit een gebouw van 250 m hoog, ofwel 80 verdiepingen, te komen dan uit een gebouw van 110 m hoog, ofwel 35 verdiepingen, of een gebouw van 70 m, ofwel 20 verdiepingen, waar tot nu toe mee wordt gerekend. Dit is een factor vier, terwijl dezelfde vluchtijden worden gehanteerd.

In antwoord op de schriftelijke vragen van de Kamer schrijft de minister dat er onvoldoende consensus is om concrete prestatie-eisen te formuleren. Juist dan moet de overheid duidelijkheid bieden en juist dan kan dit niet aan de markt worden overgelaten. Dit geldt zeker in een tijd van recessie, als er wordt bezuinigd.

De heer **Boelhouwer** (PvdA): Ik sloeg even aan op de opmerking van mevrouw Vietsch dat veiligheid het enige criterium in het Bouwbesluit zou mogen zijn. Je kunt het zo formuleren, maar aan de andere kant hebben wij geconstateerd dat het erg vervelend is als bewoners van een flat of een ander gebouw nergens hun fiets kwijt kunnen en die dus maar in hun keukentje moeten zetten. De Kamer heeft toen aan de minister gevraagd of daarvoor wellicht een regeling kan worden bedacht. Wil mevrouw Vietsch daar nu weer op terugkomen? Is zij van mening dat dit per gemeente moet worden geregeld? Of kiest zij toch ook voor de bescherming van burgers die in een flat wonen en toevallig ook een fiets hebben?

Mevrouw **Vietsch** (CDA): Ik heb vanwege de naam een zwak voor de fietsmotie, maar de CDA-fractie heeft haar niet gesteund. Het is geen goede zaak als je een fietsenberging bouwt in een huis en de bewoner, die tot de conclusie komt dat zijn kamer, slaapkamer of keuken te klein is, de fietsenberging erbij trekt. Dit mag zonder vergunning. Dan is het maar de vraag of je daar zoveel mee opschiet. Bovendien is het de vraag of er gecontroleerd moet worden of de berging wel wordt gebruikt voor het stallen van een fiets. In het flatgebouw waar ik woon, zijn schuurtjes waar

fietsen kunnen worden gestald, maar die staan meestal op de stoep omdat het te onhandig is om de fiets iedere keer naar de berging te brengen. Het is betuttelend om te zeggen dat de bewoners iedere avond hun fiets moeten opbergen. Ik ben er wel op tegen dat fietsen op de galerij staan – dat gebeurt ook in mijn flat – want dat levert een gevaar op bij brand doordat de toegang wordt verhinderd. Gelukkig is er dan een bewonersvereniging die daar iets over zegt. De CDA-fractie is er dus niet voor dat de fietsenberging in het besluit wordt opgenomen, maar zij legt zich neer bij de beslissing van de democratische meerderheid. Ik vind het een overbodige regel, maar ik zal er verder geen opmerking over maken.

De heer **Boelhouwer** (PvdA): Mevrouw Vietsch deed dat wel toen zij zei dat zij veiligheid als enige criterium voor het Bouwbesluit zou gebruiken. Mag ik hieruit afleiden dat zij er tandenknarsend mee akkoord gaat?

Mevrouw **Vietsch** (CDA): Mijn fractie legt zich altijd neer bij het besluit van meerderheden, zelfs als het over referenda gaat. Zij doet dan ook keurig mee, want zij respecteert de democratische meerderheid in dit land. Dit wil natuurlijk niet zeggen dat ik enthousiast ben als mij wordt gevraagd of er een fietsenberging moet komen in een gebouw waarvan zelfs de afmetingen worden voorgeschreven opdat er ook een tandem kan worden gestald. Dit is een zaak van de bewoners, van de koper of de huurder.

Naar aanleiding van de antwoorden van de minister op de schriftelijke vragen over hoogbouw heb ik met veel deskundigen gesproken. Zij stellen dat bijvoorbeeld bij de brand van een toren in Madrid is gebleken dat de huidige bouwregels onvoldoende zijn en dat er te weinig kennis is over de verspreiding van brand in echte hoogbouw. Wij mogen nu niet formeel lage eisen stellen, omdat het gevaarlijker is dan wij dachten en wij niet weten wat de komende eisen moeten zijn. Laten wij ons aansluiten bij landen waar wel veilig gebouwd wordt of laten wij onze eigen normen ontwikkelen. Er mag geen periode zijn waarin maximaal onveilige eisen worden gesteld. Ik krijg hier graag een reactie van de minister op. Wat doet de Rijksgebouwendienst (RGD) als opdrachtgever aan echte hoogbouw? Die gebouwen zijn weliswaar lager dan de gebouwen die ik eerder noemde, maar ze halen wel een hoogte van 110 m. Hoe is de brandveiligheid van bijvoorbeeld van de ministeries? Zijn daar extra eisen aan gesteld? Zijn die gebouwen wel veilig? Ik neem aan dat de minister dat zelf ook wel wil weten. Uit een windtunnelproef voor de geplande hoogbouwtorens aan de Lijnbaan in Rotterdam blijkt dat de wind het leefklimaat op de begane grond onmogelijk zou maken. Dit betekende het einde van de torens. Ook bij de Hoftoren leverde een dergelijk onderzoek onmisbare input op voor de constructie van de gevel, maar helaas pas nadat de gevelplaten naar beneden waren gekomen. Is de minister bereid een windtunnelproef verplicht te stellen bij echt hoge hoogbouw? Mijn fractie vindt het een goede zaak dat de brandpreventieve maatregelen uit het Gebruiksbesluit en het Bouwbesluit één worden. Uit de brief en het Actieprogramma Brandveiligheid blijkt dat niet alle bouwkundige en bouwtechnische normen eenduidig in het Gebruiksbesluit zijn opgenomen en ook niet daarin zullen worden opgenomen. Alle bouwkundige en bouwtechnische eisen moeten in het toekomstige Bouwbesluit staan. Er mag geen sprake zijn van een rijksnorm naast veldnormen die de brandweer hanteert, zoals wordt gesteld in het Actieprogramma. Een maatregel is nodig of niet. Er mag geen onduidelijkheid ontstaan door de interpretatie door gemeenteambtenaren of de brandweer. Ook moet er voor dit soort normen slechts één helpdesk zijn en niet een voor maatregelen in het kader van brandpreventie en een voor de rest van het Bouwbesluit. Ik krijg graag een toezegging op dit punt.

Hoe zal in het toekomstig Bouwbesluit rekening worden gehouden met stoffen die vrijkomen bij brand, bijvoorbeeld isolatiemateriaal en systeemwanden die mogelijk giftige rook afgeven?

Ik heb al gezegd dat ik voor beperking tot de noodzakelijke regels ben, maar die moeten dan wel worden gehandhaafd. Ik ben ervan geschrokken dat zo veel woningen niet meer brandveilig blijken te zijn. Ik ben echter nog meer geschrokken van het gemak waarmee deze regelgeving wordt genegeerd. Hoezo een convenant tussen de gemeente Haarlemmermeer en de woningbouwcorporatie Ymere om vijf jaar te gedogen dat woningen brandgevaarlijk zijn? Hoezo rookmelders tegen een gereduceerde prijs als een fopspeen, omdat de woning niet voldoet aan de wettelijke minimumeisen voor veiligheid? Dan heb ik het nog niet over het advies van de gemeente Haarlemmermeer aan haar bewoners dat zij voortaan voorzichtiger moeten zijn met koken. Dit kan toch niet waar zijn? Wat doet de minister hieraan? Wat doet hij in vergelijkbare situaties, bijvoorbeeld in Leiden? Mijn fractie verlangt een toezegging dat snel een einde wordt gemaakt aan gesignaleerde levensgevaarlijke situaties.

De heer **Jansen** (SP): Ik had een iets milder oordeel van mevrouw Vietsch verwacht over de gemeente Haarlemmermeer, want dat is de enige gemeente in Nederland die heeft geprobeerd om consequenties te verbinden aan de inventarisatie. De gemeente is in onderhandeling met woningbouwcorporaties en andere eigenaren om te investeren in de constructie. Dat is toch een stap in de goede richting?

Mevrouw **Vietsch** (CDA): Dat zou een stap in de goede richting zijn, ware het niet dat hier sprake is van een overtreding. De gemeente had de woningbouwvereniging moeten aanschrijven dat er gerepareerd moet worden omdat zij geen brandgevaarlijke situaties voor haar inwoners gedooft. Als de woningbouwvereniging dat niet wil, zouden de reparaties op haar kosten moeten worden uitgevoerd. Die maatregelen zijn nodig, want iedereen erkent dat het gevaarlijk is, maar dan halen wij onze schouders op. De bewoners krijgen een rookmeldertje opdat zij weten wanneer zij moeten vluchten als hun woning in brand vliegt. Dat kan toch niet in Nederland! De heer **Jansen** (SP): Ik ben het met mevrouw Vietsch eens dat dit als eindsituatie onacceptabel is, maar ik wijs erop dat uit de eerste inventarisatie bleek dat een paar honderdduizend woningen tot deze categorie worden gerekend. Zij kan toch niet veronderstellen dat die achterstand in een paar maanden kan worden weggewerkt? Wij moeten ervoor zorgen dat de situatie in de overgangperiode veiliger is dan nu.

Mevrouw **Vietsch** (CDA): Mijn fractie heeft samen met die van de ChristenUnie vragen over deze inventarisatie gesteld. Zodra je constateert dat er sprake is van een onveilige situatie, moet je die aanpakken. Je kunt die toch niet laten voortbestaan? Ik ben van mening dat er onmiddellijk maatregelen moeten worden getroffen. Wij praten in een ander kader over meer werkgelegenheid in de bouw. Dit is dan een goede maatregel. Het is niet onmogelijk om die reparaties uit te voeren. De woningen moeten gewoon veilig zijn, punt! Als dat niet zo nodig wordt geacht, kunnen wij de norm net zo goed afschaffen.

De heer **Boelhouwer** (PvdA): Ik vind dit toch een beetje raar. In Nederland bestaan veel afspraken over veiligheidsnormen. Ik noem als voorbeeld de waterveiligheid. In dit kader is afgesproken dat de dijken moeten voldoen aan bepaalde normen, gebaseerd op een toetsing in 2005. Het is wel duidelijk dat dit werk niet volgende week klaar kan zijn. Wij nemen tien jaar de tijd om dijken op hoogte te brengen. De CDA-fractie heeft daarmee ingestemd, ook omdat het niet anders of sneller kan. Nu zegt mevrouw Vietsch: het kan niet, het mag niet en het zal niet gebeuren. Is dat niet een

beetje overdreven als er in redelijkheid wordt gewerkt aan het behalen van de normen?

Mevrouw **Vietsch** (CDA): Ik vind het geven van het advies om op te letten bij het koken en de mededeling dat men met korting een brandmelder kan krijgen, geen redelijke oplossing. Er worden achter de dijken toch ook geen zwembandjes met korting aangeboden? Dat zou ik ook geen redelijke oplossing vinden.

Tot slot, de normen waaraan moet worden voldaan, moeten toegankelijk zijn, ook in financiële zin. Ik constateer dat de prijzen voor de aanschaf van de normen hoog zijn en dat ze op internet en in bibliotheken niet of nauwelijks aanwezig zijn. Daarnaast stel ik vast dat de overheid een substantiële financiële subsidie verleent, maar ook subsidie verleent in de vorm van gratis ter beschikking gestelde manskracht, namelijk de adviseurs die bij de vaststelling van NEN-normen aanwezig zijn. Ik vraag de minister de verwijzing naar NEN-normen te beperken tot hetgeen noodzakelijk is. Daarnaast vraag ik hem om op korte termijn met het NNI tot overeenstemming te komen over het tegen kostprijs beschikbaar stellen van de normen die in het Bouwbesluit worden genoemd. De inkomsten van deze normen mogen niet langer worden gebruikt als een vorm van subsidie voor normen die minder populair zijn. Bovendien moeten de NEN-normen gratis zijn voor de opleidingen, want het is heel belangrijk dat noodzakelijke normen bij iedereen bekend zijn.

Mevrouw **Van der Burg** (VVD): Is mevrouw Vietsch het ermee eens dat als mensen aan wetgeving moeten voldoen, de normen, zo enigszins mogelijk, gewoon gratis beschikbaar moeten zijn? De minister van Justitie schrijft in een brief aan de Kamer dat hij onderzoek doet naar de mogelijkheid om de auteursrechten van de NEN-normen af te kopen. Dat lijkt mij een goede stap. Wij hebben er toch allen belang bij dat die normen beschikbaar zijn en wel zodanig dat mensen erbij kunnen? Het is toch een beetje vreemd dat het geld kost om aan de wet te kunnen voldoen?

Mevrouw **Vietsch** (CDA): Vroeger werden wetten afgedrukt in boekjes en die moest je ook gewoon kopen. Je betaalde de kosten van het papier en het drukken, enzovoort. Hetzelfde geldt voor de Staatscourant waar je een abonnement op moet nemen. Dus enige vergoeding voor echte kosten is reëel. De auteursrechten kunnen worden afgekocht, maar ik wil graag het totaalplaatje zien. Wij praten nu over NEN-normen, maar er zijn ook ISO-normen, normen van de arbo-instituten, van de Voedsel- en Waren Autoriteit en zo zijn er waarschijnlijk nog rissen andere te noemen. Ik heb geen idee waar ik in totaal over praat en wat reëel is. Daarom vraag ik de minister om onderzoek teneinde daarna een oordeel te kunnen vellen. Vooruitlopend daarop stel ik de eis dat er geen winst wordt gemaakt op verplichte normen van het Bouwbesluit en dat die voor de opleidingen gratis beschikbaar zijn. Dat zijn overzienbare beslissingen.

Mevrouw **Van der Burg** (VVD): Onlangs is besloten dat bepaalde zaken niet meer verplicht tegen hoge kosten hoeven te worden gepubliceerd in de Staatscourant. Die zijn via overheidswetten.nl beschikbaar. Die weg zou toch ook voor NEN-normen kunnen worden gevolgd?

Mevrouw **Vietsch** (CDA): Het verschil met NEN-normen is dat die met medewerking van derden worden opgesteld, terwijl wetgeving door ambtenaren wordt opgesteld. Daarvoor betaalt de burger impliciet via de belasting. Het is de vraag hoe je hiermee omgaat en wat het onderscheid is. Ik kan het totaal niet overzien en daarom vraag ik aan de regering om dit te onderzoeken. Vooruitlopend op de uitkomsten van dit onderzoek, dat natuurlijk wel enige tijd in beslag zal nemen, heb ik deze voorstellen gedaan.

De heer **Jansen** (SP): Voorzitter. Ik sluit mij aan bij de opmerkingen van mevrouw Van der Burg over de NEN-normen. Ook de SP-fractie is voorstander van het gratis beschikbaar stellen van de normen, dat wil zeggen van het socialiseren van het maken van de kosten van de normen. Als die gedrukt verschijnen, moeten ze tegen kostprijs worden verstrekt. Ik sluit mij aan bij het pleidooi van mevrouw Vietsch om de veiligheid van gebouwen boven de 70 m beter te verankeren, zowel door kaderstellende regels als door toezicht.

Daarmee kom ik op mijn eerste grotere thema: de wijziging van het Bouwbesluit. Mijn uitgangspunt is: minder regels waar mogelijk, maar meer regels waar nodig. Dereguleren is namelijk geen doel op zich. Overbodige regels kunnen worden geschrapt en ingewikkelde regels kunnen worden vereenvoudigd. Je moet er echter voor waken dat je het kind met het badwater weggooit. Bij de vorige wijziging zijn onder meer de buitenberging en de buitenruimte geschrapt vanuit de gedachte dat geen projectontwikkelaar het in zijn hoofd zou halen om dergelijke elementaire voorzieningen achterwege te laten. Dat was een beetje dom, zo bleek al snel. Die twee fouten zijn inmiddels hersteld, maar de ezel dreigt zich tegen dezelfde steen te stoten. In het meinumner van het blad van de Vereniging Eigen Huis wordt door twee mensen uit de praktijk commentaar geleverd op een aantal voorgenomen veranderingen. Het regent onvoldoendes. Kan de minister integraal op deze kritiek ingaan? Als hij het artikel niet kent, wil hij dit dan later schriftelijk doen? In dit artikel worden goede suggesties gedaan die in de aanpassing van het Bouwbesluit zouden moeten worden meegenomen.

Ik spreek nogmaals mijn teleurstelling uit dat de aanpassing van het Bouwbesluit niet gebruikt wordt om voor nieuwe gebouwen optimale voorwaarden te creëren voor het toekomstig gebruik van actieve zonne-energie. Het argument dat gemeenten dit lokaal moeten regelen, is zwak met het oog op de huidige praktijk. De minister overweegt wel om de eisen voor fietsparkeervoorzieningen aan te scherpen. Dit is overigens een goede zaak, maar waarom kan dit dan niet worden gedaan voor essentiële voorwaarden voor het toekomstige gebruik van duurzame energie? Mijn fractie is benieuwd of er al gedachten zijn over de aanscherping in het Bouwbesluit van de isolatiewaarden voor gevel, dak, vloer en ramen. De minister zat op de lijn dat hij de hele schil op een Rc-waarde van 3,5 wilde brengen. Mijn fractie is er voor dat die waarde in ieder geval voor dak en vloer geldt. Het is relatief goedkoop om die wat zwaarder te isoleren en die aanpassing heeft een grote toekomstwaarde, zo blijkt uit ieder praktijkonderzoek. Daarnaast ben ik benieuwd welke isolatiewaarden zullen worden gesteld voor ramen. Ook daar zou de lat wat hoger moeten worden gelegd, simpelweg ook omdat dit voor de toekomstige gebruiker een lucratieve zaak is. Je moet dit niet omwille van de korte termijn achterwege laten.

Mevrouw **Vietsch** (CDA): Wil de heer Jansen dan ook dat de ventilatieregels worden aangepast? Een echt dicht huisje kan natuurlijk extra problemen opleveren.

De heer **Jansen** (SP): Voor de ventilatie is wel enige aanscherping nodig, zij het niet per se van de maximale isolatieverhoudingen, want die zijn volgens mij wel in orde. Aan die eisen moet wel worden voldaan als er mensen in het gebouw zijn. De regels bevatten een aantal inconsistenties die ertoe leiden dat er niet onder alle omstandigheden voldoende wordt geventileerd. Daarnaast hebben wij zo'n driekwart jaar geleden al gezegd dat alle gebouwen, ook met balansventilatie, weer te openen ramen moeten krijgen. Daar was mevrouw Vietsch het mee eens. De minister constateert op basis van het rapport De borging van de constructieve veiligheid dat het toezicht op constructieve veiligheid primair een taak is van de markt. De overheid zou zich kunnen beperken

tot systeemtoezicht. In de praktijk blijkt echter dat de markt als dader op het kerkhof ligt als er problemen worden geconstateerd. De SP-fractie heeft gesuggereerd dat het preventief bouwtoezicht kan worden vervangen door een wettelijk verplichte verzekerde garantie. De minister heeft op 22 december 2008 laten weten dat hij zo'n wettelijke verplichting niet nodig acht. Maar wat is dan de stok achter de deur als de markt niet thuis geeft?

Het rapport onderstreept dat een hoofdconstructeur een grote stap vooruit zou zijn om de huidige problemen met de constructieve veiligheid aan te pakken. Letterlijk wordt gesteld dat de belangrijkste risicofactor in een bouwproces de afwezigheid van een gezamenlijk inzicht in de constructieve veiligheid is. Veel verschillende betrokkenen spelen een rol, maar hebben niet per definitie eenzelfde beeld van het belang van de constructieve veiligheid, aldus het rapport. Even verderop wordt gesteld dat ook het achterwege blijven van de terugkoppeling van wijzigingen in de bouw aan de constructeur een risicofactor is. Ik hoor hier graag de reactie van de minister hierop.

In Nederlandse huizen hangen op dit moment nog meer dan een miljoen open geisers waarvan een deel zelfs nog zonder afvoer. Ook staan er nog een paar honderdduizend open cv-ketels opgesteld in ruimten die in open verbinding staan met woonvertrekken. Door de kierenjacht is dat een steeds ongezondere en soms zelfs levensgevaarlijke situatie. Ik verwijs naar het onderzoek dat TNO in 2008 heeft gedaan naar de kwaliteit van de binnenlucht. Wat doet de minister? Hij stelt een handreiking op. Verder stelt hij CO₂-melders verplicht in huizen met een open geiser of cv-ketel. Hij gaat ervan uit dat rond 2020 de laatste open toestellen zijn verdwenen. Hij wil zelfs de verkoop van nieuwe open toestellen niet verbieden, want dan wordt Brussel boos. Mijn fractie is van mening dat het zo echt niet kan. Er moet op korte termijn een verbod komen op de plaatsing van nieuwe open toestellen die behalve gevaarlijk een stuk minder zuinig zijn dan gesloten toestellen. Laat de minister van WWI of de minister van VROM maar een brief op poten sturen naar de Europese Commissie dat Nederland niet langer wil sullen met de gezondheid van een miljoen huishoudens en dat het de Commissie adviseert om dit ook niet in de rest van Europa te doen.

De heer **Boelhouwer** (PvdA): Is de heer Jansen het met mij eens dat dit ook zou moeten gelden in situaties waarin de gewone openhaard in huiskamer steeds vaker wordt vervangen door een gashaard? Die brandt dan midden in de kamer. Daarvoor zouden dan toch ook de regels moeten worden aangepast in termen van ventilatie en wat dies meer zij.

De heer **Jansen** (SP): Daar ben ik het helemaal mee eens. Zowel voor openhaarden als gashaarden zou moeten gelden dat er luchtaanvoer van buiten moet zijn. Dit zou in de regels verankerd moeten worden om te voorkomen dat men als gevolg van de kierenjacht de lucht uit het huis wegzuigt.

Ik kom op de brandveiligheid. Na de branden in Hoofddorp en Zaanstad is er op mijn voorstel een globale inventarisatie opgesteld van mogelijke probleemcomplexen. Die is nu gereed, maar daarmee zijn die complexen nog niet brandveilig. De gemeente Haarlemmermeer heeft tot nu toe als enige gemeente een gerichte vervolgactie ondernomen. Mijn complimenten daarvoor. Mijn fractie zou graag zien dat de minister van WWI druk zet op de gemeenten om tempo te maken bij het aanschrijven van gebouweigenaren om brandgevaarlijke constructies aan te passen. Wil hij dit toezeggen?

Mevrouw Vietsch heeft al iets gezegd over de isolatiematerialen die bijdragen aan de overslag en de voortplanting van brand. Ik onderschrijf dat. Onderzoek van de brand in De Wijk bijvoorbeeld heeft aangetoond dat de aard van het isolatiemateriaal en de wijze van toepassing ervan een

grote rol speelden in de snelheid waarmee die brand zich kon verbreiden. Verder is bekend dat de bouwregels op dit punt in het buitenland strenger zijn dan in Nederland. Daarom pleit mijn fractie ervoor dat die worden gezien en dat daarvan gebruik wordt gemaakt.

In De Pers van 5 mei wordt gemeld dat ook de brandveiligheid van veel scholen naadje pet is. Volgens de hoogleraar veiligheid en rampenbestrijding, Ben Ale, hebben veel gemeenten na 1 november 2008 de jaarlijkse controle van de brandveiligheid geschrapt, omdat zij van mening zijn dat de school na de invoering van het Gebruiksbesluit zelf de controle moet doen. Was dit de bedoeling van deze dereguleringsoperatie of is dit juist een averechts effect?

De heer **Boelhouwer** (PvdA): Voorzitter. Ook ik ben het eens met de eerder gemaakte opmerkingen over het beschikbaar komen van de NEN-normen en dat dit soort informatie nog steeds alleen in boekjes beschikbaar is. Dit moet in dit internettijdperk beter op te lossen zijn. Ook de bouwvoorschriften voor gebouwen hoger dan 70 m verdienen nog eens een kritische blik om na te gaan of het allemaal wel zo goed is geregeld.

De heer Jansen suggereert om regels toe te voegen aan het Bouwbesluit. Hij spreekt met name over de mogelijkheden tot het gebruik van duurzame energie op de wat langere termijn. Ik wil graag een duit in het zakje doen. Heel veel gebouwen, met name hogere gebouwen, vragen om onderhoud van buitengevels, goten en dergelijke. In de praktijk blijkt dat het veel kost om die werkzaamheden te kunnen uitvoeren. In het kader van de arbovoorzieningen worden terecht veel zaken voorgeschreven in termen van veiligheid, maar het is beter en bespaart een hoop geld als een aantal elementaire voorzieningen voor het buitenonderhoud aan gevels in het Bouwbesluit wordt opgenomen. Ik krijg hier graag een reactie van de minister op.

Mevrouw **Vietsch** (CDA): Vroeger werden in de arboregelgeving regels voorgesteld om ervoor te zorgen dat het onderhoud goed en veilig kon worden uitgevoerd. De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft met een ruim gebaar arboregels geschrapt, omdat die overbodig zouden zijn. Ik heb zelf ook de pleidooien van lobbyisten gehoord. Het gevolg daarvan is dat diezelfde regels via het Bouwbesluit terugkomen. Misschien moet de minister ze weer bij zijn collega van Sociale Zaken en Werkgelegenheid aanklaarten?

De heer **Boelhouwer** (PvdA): Het probleem is een beetje dat de arbo-eisen eigenlijk pas aan de orde komen zodra de mensen die het werk moeten uitvoeren, zich aan de buitenkant van de gevel bevinden en worden geconfronteerd met een onmogelijke situatie. Dan moeten er extra kosten worden gemaakt om ervoor te zorgen dat het werk kan worden uitgevoerd. Als je dit in de voorfase al kunt regelen, ben je aanmerkelijk goedkoper uit. Ik heb niet de indruk dat alles waartegen in de arboregelgeving vaarwel is gezegd, nu weer via de bouwregelgeving op een oneigenlijke manier wordt opgevoerd. Integendeel, dit lijkt mij een heel verstandige invalshoek. Ik krijg daar graag een reactie van de minister op. Overigens vraag ik mevrouw Vietsch of zij nu wel zo gelukkig was met het afschaffen van al die arbonormen voor het onderhoud van gebouwen.

Mevrouw **Vietsch**: Ja.

De heer **Boelhouwer** (PvdA): Ik vat dit op als een extra argument voor mijn vraag of je dit niet in een eerdere fase veiliger kunt regelen. Ik ben het er zeer mee eens dat er aandacht wordt besteed aan de constructieve veiligheid. Enkele schokkende voorbeelden van bouw-

projecten met ernstige gebreken hebben ons wel duidelijk gemaakt dat daar goed op moet worden gelet. Wat dat betreft ondersteun ik het pleidooi van mevrouw Van der Burg en anderen. Die veiligheid moet scherp worden neergezet en streng worden gehandhaafd. Hier zou met name het principe moeten gelden dat je vertrouwen kunt krijgen, maar dat je het wel moet verdienen. Op het moment dat wordt vastgesteld dat het vertrouwen wordt beschaamd dat je hebt bij het bouwen, maken van de constructie en de uitvoering, moet er snoeihard worden ingegrepen. Dan breng je immers mensenlevens in gevaar. De bevoegdheid om te bouwen of bepaalde constructies te leveren moet dan stevig worden aangepakt. Ik krijg hierop graag een reactie van de minister.

De heer **Jansen** (SP): Op zich heb ik er waardering voor dat de heer Boelhouwer hier ook prioriteit aan geeft, maar er zit wel een verschil tussen de benadering van mevrouw Van der Burg en die van mij. Ik heb juist geconstateerd dat er nog een verschil is tussen het systeemtoezicht waar de minister voor kiest en de uitvoerende kant; de discussie over coördinerend constructeur heeft daar mee te maken. Hoe denkt de heer Boelhouwer daarover?

De heer **Boelhouwer** (PvdA): Ik sluit mij aan bij de lijn die de minister kiest, maar op het moment dat er bijvoorbeeld in een steekproef wordt geconstateerd dat het fout gaat, moet er snoeihard worden ingegrepen. Als het vertrouwen wordt beschaamd, moeten de gevolgen gevoeld worden.

De heer **Jansen** (SP): Hoe zal de heer Boelhouwer dit oplossen als de dader op het kerkhof ligt? Dit blijkt juist bij calamiteiten nogal eens het geval te zijn. Dan valt er niets meer te halen. Hoe kun je dan nog snoeihard ingrijpen? Met een verzekerde garantie?

De heer **Boelhouwer** (PvdA): Met een vorm van verzekerde garantie of wat dan ook, maar niet alle bedrijven die ooit een constructiefout hebben gemaakt, houden definitief op te bestaan. Ik speel deze vraag graag door aan de minister om te horen welke ideeën hij daarover heeft. Wij hebben het eerder over de situatie in Vathorst gehad en over het ongelukkige gevoel dat een aantal mensen aldaar had over de onmogelijkheid om het eigen ventilatiesysteem bij te stellen. Dat heeft in televisieprogramma's heel wat ophef gebaard. Ik denk dat het goed is dat uit onderzoek blijkt dat de brandrisico's van dit soort systemen zeer klein zijn. Toestellen die koolmonoxide produceren, dus geisers, verwarmingsystemen en met name omgebouwde open haarden die in Nederland op grote schaal worden ingevoerd, leveren problemen voor het milieu en dergelijke op. Houtkachels en houtopenhaarden zorgen voor een grotere luchtvervuiling en dat is een last voor de omgeving, dus de overstap op een gashaard is niet alleen handig en eenvoudig, maar ook zeer goed voor het milieu. Het moet alleen voor het binnenmilieu ook goed zijn. Daar vraag ik nogmaals veel aandacht voor. Het onderzoek naar de risico's op brand bij WSW-bedrijven stemt mijn fractie niet bepaald vrolijk, want de uitkomsten geven het een en ander aan reden tot zorg. Mijn fractie vraagt zich dan ook af of dit voor de minister aanleiding is om na te gaan hoe dat precies geregeld is, ook bij andere bedrijven. Is dit nu een aansporing om hier strenger op te controleren en om ook andere bedrijven tot actie te manen of laat de minister het bij wat het is? Tot slot wil ik het hebben over brand in rijtjes- en portiekwoningen, die van het ene pand zeer gemakkelijk kan overslaan op het andere als brandscheidende wanden ontbreken op de zolderverdieping, dus net onder het dak, waar de bewoner eigenlijk niet bijkomt, waardoor die het dus niet weet. Wij snappen dat dit niet overal op korte termijn kan worden gere-

geld. Net als de heer Jansen heb ik de indruk dat de gemeente Haarlemmermeer wel complimenten verdient, omdat die daar wel degelijk aandacht aan besteedt en ermee aan de gang is. Het is natuurlijk goed dat je een brandmelder gebruikt. Die moet eigenlijk iedereen hebben. Ik zou zeggen dat je die cadeau moet krijgen van je verzekeraar zodra je weer eens je premie voor je inboedelverzekering betaalt, want die is zo essentieel in het reduceren van de kosten die worden gemaakt, dat ik niet snap dat verzekeraars in Nederland er zelf niet op zijn gekomen om zoiets te doen. Wij zeggen vaak dat de markt wel eens in beweging kan komen. Dit lijkt mij een heel goed voorbeeld. Ik hoop dat de minister mijn oproep steunt.

Mevrouw **Vietsch** (CDA): Ik verbaasde mij over de collega die zei dat het adequaat optreden was als vijf jaar de tijd werd genomen om een brandgevaarlijke situatie te repareren. Daarover ben ik het absoluut niet met hem eens. Ik vraag mij dus af of hij dat inderdaad vindt. Ik kan mij dat nauwelijks voorstellen.

De heer **Boelhouwer** (PvdA): Natuurlijk moet je bijna tandenknarsend constateren dat je mensen niet overal en direct in een totaal brandveilige situatie kan brengen. Dat is niet anders. Je kunt niet overal tegelijkertijd scheidingsmuren in panden opmetselen. Het lukt je niet om dat in een week, een maand of zelfs een jaar in een groot aantal woningen in je gemeente te doen. Op bepaalde plekken is het ook gelokaliseerd. Ik verwacht wel dat de lokale overheden hier hartstikke alert op zijn en dat ze proberen, er vaart achter te zetten. Ook verwacht ik dat de termijn van vijf jaar lang niet overal nodig zal zijn, zeker niet, maar het is echt onredelijk om te zeggen dat het allemaal eigenlijk vorige week al had moeten zijn geregeld.

Mevrouw **Vietsch** (CDA): Ik begrijp dat het vooral op praktische bezwaren stuit. Als een aannemer zegt dat hij het in een bepaalde plaats binnen een jaar kan regelen, vindt de heer Boelhouwer dan dat er op zijn aanbod moet worden ingegaan? Zo ja, dan durf ik te wedden dat er morgen een aantal offertes ligt.

De heer **Boelhouwer** (PvdA): Over dit soort uitspraken kun je natuurlijk helemaal niets zeggen. Voor welke prijs biedt hij het aan? Welke kwaliteit levert hij? Van de gratis uitspraak die u nu doet, lust ik wel pap.

De **voorzitter**: Wij zijn met pap geëindigd in deze eerste termijn van de Kamer.

De heer **Jansen** (SP): Het gaat weer goed in de coalitie!

De **voorzitter**: Ja, het gaat goed in de coalitie. Hoe het ook zij, wij zijn met pap geëindigd.

De vergadering wordt van 16.50 uur tot 17.07 uur geschorst.

De **voorzitter**: Ik heropen dit algemeen overleg. Kenmerkend voor dit AO is wellicht dat er op dit moment een grote brand in allerlei huizen in Waalwijk woedt, waarbij zwaar gewonden zijn gevallen. Af en toe is de werkelijkheid er ook nog. Ik geef het woord aan de minister voor Wonen, Wijken en Integratie.

Minister **Van der Laan**: Voorzitter. Ik dank de Kamerleden voor hun zeer deskundige en ter zake doende opmerkingen. Ik zie er een grote uitdaging in om die te beantwoorden. Ik maak graag een algemene opmerking vooraf. Wat ik ga zeggen, is door een enkel Kamerlid aangestipt. Verder

hebben de andere leden het impliciet aangestipt: de problemen in kwestie – het is nogal een verzamelagenda – laten zich kenmerken door één dilemma: de wens van ons allen om alles zo veilig mogelijk te maken en om zo veel mogelijk bescherming te bieden aan de ene kant en aan de andere kant de wens om de regeldruk voor burgers en overheden zo beperkt mogelijk te houden en om de kosten te verdisconteren in wat wij willen. Het aardige van de inbreng van de kant van de Kamer vond ik dat zij goed liet zien dat mensen op veel verschillende manieren naar dit dilemma kijken. Zo bleek uit de interrupties over wat te doen met open geisers en huizen met een wand die het dakbeschot niet helemaal raakt, dus zeg maar die 280 000 huizen in Haarlemmermeer, Zaandam en Zaanstad dat de Kamerleden verschillende afwegingen maken, die op zichzelf goed verdedigbaar zijn. Dit is het hart van het probleem dat aan de orde is. Ik zal proberen met de Kamerleden tot een gezamenlijke balans op die punten te komen. Het lijkt mij veel waard dat wij één lijn trekken en één koers varen.

Laat ik eerst iets zeggen over de gevelplaten. Overigens is de volgorde waarin ik de onderwerpen behandel, willekeurig. Niet is te zeggen dat ik bij de gevaarlijkste dingen begin. Ik behandel de onderwerpen eerder thematisch. Met de brief van 24 oktober 2008 heeft mijn voorganger, mevrouw Vogelaar, de Kamer geïnformeerd over de stand van zaken in de verbetering van de gevelbekleding van de Hoftoren. De brief van de Rijksgebouwendienst aan de verantwoordelijke wethouder van de gemeente Den Haag van 24 oktober, dus diezelfde datum, heeft zij toen bijgevoegd. Na het bekende gevelincident van januari 2007 heeft de RGD direct de meest riskante platen voorzien van een extra borging. Bovendien is er onderzoek gedaan naar de oorzaak en naar een structurele oplossing. Daaruit is gebleken dat de borging van de gevelplaten structureel niet goed was uitgevoerd. TNO heeft de risico's van de bestaande borging beoordeeld en geconcludeerd dat er tot windkracht 7 geen risico's verwacht mogen worden. Verder heeft de RGD windtunnelonderzoek in Canada laten uitvoeren, waaruit is gebleken dat ook of liever gezegd: juist door de bijzondere vorm van de Hoftoren, ovaal, bij sterke wind het risico bestaat dat de gevelbeplating losraakt. Op basis van die uitkomsten heeft de RGD samen met de gevelbouwer oplossingen gevonden om de gevelplaten op de juiste manier te borgen. Die hebben TNO en de gemeente Den Haag getoetst. Totdat alle platen voldoende zijn geborgd, laat de RGD de gevel ook nog regelmatig inspecteren. Er is een sensorsysteem aangebracht, die constant de sterkte van wind tegen de gevel vanaf windkracht 7 registreert. Als de kracht te groot is, geeft dat systeem een waarschuwing af, waarna de gevel wordt geïnspecteerd. Tot nu blijkt uit de metingen dat de gevel sterke windkracht zonder problemen heeft doorstaan. Uitgaande van dit controlesysteem is de gemeente Den Haag ermee akkoord gegaan dat het gebied rondom de Hoftoren bij sterke wind niet direct wordt afgezet. De structurele werkzaamheden, waarom het natuurlijk gaat, zijn naar verwachting, afhankelijk van het weer, eind juli afgerond. De gemeente is nauw betrokken bij de werkzaamheden en de RGD en de gevelbouwer leggen alle berekeningen en verdere gegevens ter controle voor aan de gemeente. Uitgevoerde werkzaamheden worden ook aan haar gerapporteerd, onder andere met foto's. Ook niet overbodig te zeggen lijkt mij dat de RGD de bouwer aansprakelijk heeft gesteld voor de kosten.

In antwoord op met name vragen van mevrouw Vietsch merk ik op dat tijdens de bouw van de Hoftoren in 2002 windtunnelonderzoek voor dergelijke ronde/ovale gebouwen niet duidelijk aangestuurd was in een norm die het Bouwbesluit aanwijst voor de bepaling van constructieve veiligheid. In 2005 is die norm juist op dit punt aangescherpt. Ook zijn in die norm de veiligheidsfactoren voor gevelbekleding verhoogd. Bij een juiste toepassing van de huidige norm zijn de problemen die wij net hebben geschetst, niet meer te verwachten. Dat wil eigenlijk zeggen dat

aan uw wens dat het verplicht gesteld wordt, is voldaan, zij het op een genuanceerde manier. Je kunt het namelijk niet één op één lezen, omdat het om functionele eisen gaat en niet om prestatie-eisen. Toch is aan uw wens gevolg gegeven.

Nu wij het toch over hoge gebouwen hebben, wil ik meteen het punt van de brandveiligheid bespreken. Daar hebben diverse Kamerleden het over gehad. Laat ik even tussendoor zeggen dat ik mij totaal niet onveilig voel in het ministerie van VROM en dat ik als verantwoordelijke voor de RGD en met het oog op de zorgvuldigheid waarmee dit is aangepakt, mijn collega's afraadt, zich zorgen te maken over de ministeries. In het algemeen heeft de commissie wel zinnige opmerkingen over hoge gebouwen en de veiligheid ervan gemaakt. Dat er nog niets extra's in het Bouwbesluit is geregeld, is te wijten aan het ontbreken van consensus, maar dat is nog geen reden om het daarbij te laten, zoals mevrouw Vietsch ook zei. Dat is op het departement ook niemands bedoeling. Ik vind de suggestie om in het buitenland – mevrouw Vietsch en als ik mij vergis de heer Boelhouwer noemden Madrid – te gaan kijken, heel goed. Ik geloof dat het tegenwoordig cool is om, waar mogelijk, zo trots mogelijk op Nederland te zijn, maar Nederland is niet het eerste «hoogbouwland» ter wereld. Sommige landen zijn dat wel en hebben ons op dit punt vast meer te bieden. Ooit ben ik overigens door Geert Mak geïnspireerd, die, zoals u weet, nogal goed in het Bijbelse zit. Hij vroeg waarom wij als land niet vaker verspieters naar andere landen stuurden om te leren van hoe die met bepaalde dingen omgingen. Op de een of andere manier is dat motto mij bij gebleven. Nu kan ik het eens omzetten in een praktische toezegging.

De heer **Jansen** (SP): De minister hoeft niet per se naar Madrid toe, want de Duitsers zijn volgens mij ook erg degelijk op dit terrein. Het lijkt mij prima als hij naar Duitsland gaat.

Minister **Van der Laan**: Dat is erg royaal; zelf had ik New York in gedachten.

De **voorzitter**: Zoiets vermoedde ik al!

Mevrouw **Vietsch** (CDA): Ik kan wel vertellen dat men het er in Duitsland en de rest van Europa onderling niet over eens is of de normen goed zijn; in New York is men het onderling wel eens.

Minister **Van der Laan**: Zullen we New York dan als punt nemen waar men al een kleine honderd jaar ervaring heeft met dit onderwerp? Uw suggestie neem ik dus graag over. Dit was wat ik over de brandveiligheid van hoogbouw wilde zeggen. Zo meteen kom ik op de overige vragen over brandveiligheid terug.

Nu kom ik op de fietsparkeervoorziening in het Bouwbesluit. Ik wil zeggen dat ik net zoals de vier grote gemeenten vind dat er voldoende ruimte moet zijn om fietsen te stallen bij gebouwen met een publiekstrekkende functie. Om dat te bereiken heb je natuurlijk wel maatwerk nodig, want het hangt er heel sterk vanaf waar een gebouw staat, in welke omgeving. Daar zal altijd een specifieke oplossing nodig zijn. Daarom is onze vraag of het Bouwbesluit van 2003, dat natuurlijk alleen algemene en niet locatie-specifieke regels kent, de juiste plaats is om het te regelen, zoals bepleit. Verder gaat het in dezen ook niet om bouwtechnische eisen, maar om de hoeveelheid ruimte die beschikbaar moet zijn voor het stallen van fietsen. Het Bouwbesluit is te beperkend op dit punt. Je komt dezelfde problematiek tegen bij het stallen van auto's. Dat is op dit moment nog in een lokale, gemeentelijke bouwverordening geregeld. Misschien is bijvoorbeeld het bestemmingsplan een beter alternatief kader. Wij zijn het er volgens mij over eens dat stallingruimte bij gebouwen met een publiek-

streckende functie belangrijk is. Dat kunnen wij arresteren evenals de stelling dat dit moet worden geregeld. Laat ik u niet anders toezeggen dan dit, maar wel toezeggen dat er een gedegen onderzoek loopt naar de vraag waarin de parkeernorm voor fietsen, als ik even zo oneerbiedig mag zeggen, het best kan worden geregeld. De verwachting is dat de Kamer wellicht nog voor het zomerreces en anders kort daarna informatie daarover krijgt.

De heer **Jansen** (SP): Dank voor de toezegging. Wil de minister daarbij in zijn achterhoofd houden dat wij tien tot vijftien jaar verder zijn als hij ervoor kiest om het op bestemmingsplanniveau te regelen? Alle bestemmingsplannen moeten dan worden aangepast, dus daarna werkt het pas door. Wil hij het via het Bouwbesluit regelen, dan is het per 1 januari 2010 effectief. Dat is qua doorlooptijd wellicht wat korter door de bocht.

Minister **Van der Laan**: Wat de heer Jansen zegt over een lange doorlooptijd in geval van een bestemmingsplan, is reëel. Dat moeten wij in gedachten houden tijdens het onderzoek. Hij zei dat het per 1 januari 2010 effectief was als wij het via het Bouwbesluit regelden, maar daarmee gaat hij voorbij aan wat ik net zei, namelijk dat het Bouwbesluit andersoortige eisen kent en generiek is, waardoor je er weinig mee opschiet. Ik hoop dat hij daar aandacht aan wil besteden. De factor tijd is in ieder geval wel een reëel punt, dus daarmee zullen wij rekening houden. Als het kan, ga ik nu graag in op de opmerkingen over de constructieve veiligheid. Er zijn er veel over gemaakt, ook belangwekkende. Gemakkelijk toe te geven is, al is het een kwestie van de verantwoordelijkheid zuiver stellen en moet je voorzichtig zijn met wat je toegeeft, dat zich de afgelopen jaren gewoon te veel incidenten hebben voorgedaan. Daardoor kunnen vraagtekens worden gezet bij hoe de bouwpraktijk met de regelgeving omgaat en dus bij de regelgeving zelf. De VROM-Inspectie is sinds 2002 juist op dit gebied heel actief geweest, in eerste instantie door het onderzoeken van de afzonderlijke incidenten. Wij hebben het over de parkeergarage in Tiel, de balkons in Maastricht, Bos en Lommer, Amsterdam; iedereen kent de voorbeelden. De afgelopen jaren heeft de VROM-Inspectie steeds meer energie gestoken in het achterhalen van de achterliggende oorzaken. Daarbij is een intensieve dialoog aangegaan met de bij de bouw betrokken partijen. Op 5 december jl. heb ik twee rapporten van de VROM-Inspectie over die problematiek aan de Kamer kunnen doorsturen. Eén rapport behandelt het onderzoek naar de kwaliteitsborging van de constructieve veiligheid bij bouwprojecten en bevat als belangrijkste conclusie dat de constructieve veiligheid niet automatisch en niet bij ieder bouwproject goed is geregeld. Slechts bij drie van de vijftien bouwprojecten was er sprake van een goede naspeurbaarheid en een goede borging van de constructieve veiligheid. Daarbij moet wel nadrukkelijk worden opgemerkt dat bij de onderzochte vijftien projecten geen duidelijke constructieve tekortkomingen zijn aangetroffen. Er zit dus een forse marge tussen. Daarom zeg ik ook dat de krantenkop niet mag zijn dat twaalf van de vijftien projecten niet deugen, want dat is een conclusie die niet wordt gedragen door die onderzoeken. Het andere rapport behelst een actieagenda om de constructieve veiligheid te verbeteren. Dat wordt gedragen door alle relevante marktpartijen, dus opdrachtgevers, constructeurs, aannemers en Bouw- en Woningtoezicht Nederland. De voortgang wordt weer gemonitord door onze VROM-Inspectie. Nu zijn er twee concrete suggesties gedaan die ik de moeite vind om eens uit te zoeken. Ik begin zo langzamerhand de sport door te krijgen: de Kamer wil zo veel mogelijk substantiële toezeggingen en de ambtenaren willen graag dat die tot een zeker maximum beperkt worden, dus laat ik overgaan tot het doen van een derde en vierde toezegging. De derde toezegging die ik graag doe is dat ik ga uitzoeken of de methodiek van de verzekerde garantie soelaas biedt voor het probleem dat alle

Kamerleden hebben gesignaleerd. De heer Jansen zei treffend dat de dader, de markt, op het kerkhof lag. Hij is niet zo'n voorstander van de markt, maar nu gaat hij wel heel ver. In dit geval is het alleen wel terecht. Als de bouwer failliet is, heb je al zo'n probleem. Kan de verzekerde garantie als oplossing dienen? Ik heb begrepen dat het gehele bouwstelsel in Frankrijk totaal anders is dan in Nederland en dat een dergelijke garantie daar bestaat. Kennis daarover kunnen wij dus op tafel leggen, al moeten wij die transformeren naar ons stelsel en nagaan of dat reëel is. Ik zeg niet toe dat een dergelijke garantie er komt, maar ik zeg wel toe dat wij het goed op een rijtje zetten en er nader met de Kamer over spreken.

Mevrouw **Vietsch** (CDA): Op zich is het leuk om een toezegging te hebben, ware het niet dat de vorige minister van VROM, mevrouw Dekker, dit ook al onderzocht heeft en de conclusie heeft getrokken dat dit geen goed idee was, omdat alles er duurder door zou worden. Ook bleken er procentueel niet minder fouten te worden gemaakt in Frankrijk. Deze discussie hebben wij dus al gevoerd in de Kamer. Daarnaast is het nog maar de vraag of de aannemer aansprakelijk is. Dat is wel het geval als die aannemer ook de projectontwikkelaar is. Degene die opdracht geeft tot de bouw is aansprakelijk. Verder speelt de constructeur een rol in het verhaal. Het hangt er dus vanaf hoe een contract in elkaar zit. Dat is gewoon particulier geregeld in Nederland. Daarom zei mevrouw Dekker dat het leuk klonk, wat ook voor de hoofdconstructeur gold, maar dat het afhing van de contracten. Contractueel moet vastliggen wie aansprakelijk is. Als dat niet het geval is, is de opdrachtgever verantwoordelijk.

Minister **Van der Laan**: Wij bespraken hier iets anders, namelijk specifiek de situatie van de bouwer die in de woorden van de heer Jansen op het kerkhof ligt, dus de portemonnee die er niet meer is. Die maakt dat ik het verstandig vind om het nog eens op een rijtje te zetten. U bent technisch veel deskundiger dan ik, maar ik kom uit de juridische wereld en daarom denk ik dat het van te voren verzekeren door middel van de verzekerde garantie daar wellicht een oplossing voor kan zijn. Ik zeg niet dat wij dat moeten doen, maar ik vind het nuttig om het uit te zoeken. Natuurlijk wist mevrouw Dekker het beter dan ik, maar al nemen wij dat als uitgangspunt, dan nog had zij het over de situatie van een x-aantal jaar geleden. Nu hebben wij rapporten van onderzoeken van de VROM-Inspectie die uitwijzen dat het nog vaak misgaat. Ik vind dat wij op die verandering van de omstandigheden, zoals ik het als jurist noem, moeten reageren. Bovendien ben ik van mening dat een nieuwe minister ook wel eens iets anders mag vinden.

Mevrouw **Vietsch** (CDA): Natuurlijk mag de minister het opnieuw bestuderen. Ik ben benieuwd of hij andere conclusies trekt. Wij wachten het af.

De heer **Jansen** (SP): Ik heb er behoefte aan om mevrouw Vietsch te corrigeren voor wat betreft de stappen van mevrouw Dekker. Zij was genuanceerder dan mevrouw Vietsch doet voorkomen. Zij is namelijk bijgedraaid op dit vlak. In eerste instantie was zij afhoudend, omdat zij als goede liberaal niet voor extra regeltjes staat. In tweede instantie vond zij het een interessante gedachte en vond zij dat de consequenties ervan moesten worden bestudeerd. Dat is niet gebeurd, omdat zij toen geen minister meer was. Naar aanleiding van het rapport-Dekker heb ik eens een discussie met haar in het Kurhaus gehad. Op zich was dit haar lijn wel, maar zij kreeg voortschrijdend inzicht aan de hand van het rapport-Dekker.

Minister **Van der Laan**: Ik ben de heer Jansen natuurlijk oneindig dankbaar voor deze interruptie, want nu ben ik helemaal in lijn met mijn voor-

ganger. Dat wist ik niet. Ik zal overigens ook nooit meer zeggen dat de Kamer per definitie blij is met toezeggingen en een ambtenaar per definitie niet, want dat ligt dus ook genuanceerder, heb ik aan mevrouw Vietsch gemerkt.

De **voorzitter**: Voortschrijdend inzicht noemen wij dat.

Minister **Van der Laan**: Ja, daar lijd ik aan.

Het vierde punt is verbonden met wat er is gezegd over de juridische positie van de hoofdconstructeur en daarom wil ik het erbij betrekken. Uit eigen ervaring zeg ik dat daarmee niet alle problemen zijn opgelost, maar ik wil wel nagaan of die geen bijdrage aan de oplossing kan leveren. Op het ministerie wordt er terecht op gewezen dat het hem meer zit in de verantwoordelijkheid van de hoofdopzichter dan in die van de hoofdconstructeur, maar die kunnen ook naast elkaar bestaan.

Nu ga ik met uw goedkeuring over op de voortgang van de acties ventilatie en open verbrandingstoestellen.

Mevrouw **Van der Burg** (VVD): U zegt over het vorige punt dat u de juridische positie van de hoofdconstructeur bij het onderzoek betreft?

Minister **Van der Laan**: Inderdaad.

De heer **Boelhouwer** (PvdA): Ik heb nog gevraagd naar de opvatting van de minister over het handhaven in termen van constructie en of hij van mening is dat de ruimte gegeven moet worden, maar dat er zeer vergaande maatregelen moeten worden genomen indien het fout gaat.

Minister **Van der Laan**: Het is inderdaad beter om daar nu op in te gaan. Dat is helemaal geen probleem, want wij sluiten dit onderwerp nu af, terwijl het daar bij hoort. Over het algemeen ben ik het daarover zeker met de heer Boelhouwer eens, sterker nog: wij voeren experimenten met de gecertificeerde bouwtoets uit, overeenkomstig de wens van ongeveer iedereen om aan vermindering van de regeldruk te doen. Ik zie mevrouw Vietsch nee schudden.

Mevrouw **Vietsch** (CDA): Niet van iedereen.

Minister **Van der Laan**: Ik ben in Den Haag nog maar weinig mensen tegengekomen die zeiden dat ze dat niet wilden. Zal ik die nuance aanbrengen? Ik kom tegemoet aan de breed levende wens dat de regeldruk vermindert, de ene keer wat vrolijker dan de andere keer, want ik heb bij de gecertificeerde bouwtoets gewoon vanuit mijn eigen praktijkervaring wel de vraag of daar het adagium van de kat op het spek binden niet ook soms een probleem kan zijn. Dit ligt helemaal in lijn met wat de heer Boelhouwer zegt. Ik denk dat een manier om dat in ieder geval zo goed mogelijk tegen te gaan snoeiharde handhaving is, waarover hij het heeft. Ik denk dat iedereen voor is. Als je vertrouwen geeft en het wordt geschonden, dan is dat het enige wat je kunt doen. Daar ben ik heel expliciet in. Sterker nog: over sommige dingen in de pilots ben ik erg enthousiast, maar er zitten dingen in waardoor ik af en toe echt met gefronste wenkbrauwen zit.

Nu ga ik het dan toch echt over ventilatie hebben. Wij zijn het er allemaal over eens dat woningen veilig moeten zijn en geen gevaar voor de gezondheid mogen opleveren. Dat gebeurt helaas wel via sommige verbrandingstoestellen. Mijn voorganger, mevrouw Vogelaar, heeft op 3 april 2008 daar in het overleg met u heel lang over gesproken. Ook heeft zij een aantal toezeggingen gedaan. Die toezeggingen heeft het departement in mijn ogen voortvarend opgepakt. De Kamer heeft in de brief van 22 december 2008 kunnen lezen wat de stand van zaken in de uitvoering

van de toezeggingen was. Niet alle acties zijn afgerond, maar ik zal de belangrijkste zaken kort opsommen, zodat u zelf kunt beoordelen of u de vindt dat er voortvarend wordt gewerkt. Eind 2008 heeft VROM een landelijk onderzoek gestart naar gezondheidsklachten door balansventilatie. Dit wordt gedaan via een enquête onder de bewoners van 15 000 nieuwbouwwoningen. Naar verwachting wordt dit onderzoek nog in mei of begin juni afgerond. Natuurlijk krijgt de Kamer, zodra mogelijk, de resultaten. De ventilatieproblemen in de wijk Vathorst waar enkelen van u over hebben gesproken, zijn op voorspraak van mevrouw Vogelaar door de gemeente Amersfoort opgepakt. Klachten zijn door de gemeente in behandeling genomen en de ventilatiesystemen zijn, waar nodig, aangepast. Momenteel vindt er een effectmeting van die acties plaats. Die wordt gefinancierd door WWI. Uiterlijk deze zomer wordt die afgerond. Ook daarover krijgt de Kamer zo snel mogelijk informatie. Zoals eerder aan de Kamer gemeld, volgt uit het onderzoek, waar de Kamer net aan refereerde, dat 30% tot 65% van de woningen niet aan de ventilatie-eisen uit het Bouwbesluit voldoen. De conclusie kan dus alleen maar zijn dat de bouwwereld daar duidelijk een steek laat vallen. Inmiddels lopen er diverse trajecten om hierin verbetering aan te brengen. Er wordt ingezet op een betere kwaliteitsborging in de hele bouwketen, beter toezicht door gemeenten en private opleveringskeuringen. Ik loop die even langs. Het verbeteren van de kwaliteitsborging in de bouwketen wordt betrokken bij de pilots die op dit moment worden uitgevoerd naar aanleiding van de aanbevelingen van de commissie-Dekker. De private opleveringskeuring is na de zomer mogelijk op basis van de inmiddels opgestelde nationale beoordelingsrichtlijn. Daarbij is het voortouw genomen door de leveranciers van de ventilatiesystemen. Daarmee laten zij zien dat zij hun verantwoordelijkheid serieus nemen. De VROM-Inspectie voert op dit moment een project uit om de naleving van de voorschriften voor gezondheid en energie te verhogen. Ook daarover krijgt de Kamer, zodra mogelijk, informatie.

Er is ook veel in gang gezet ten aanzien van de open verbrandingstoestellen zelf.

Mevrouw **Van der Burg** (VVD): Voordat u naar een ander kopje gaat, krijg ik graag antwoord op mijn vraag naar het onderzoek van deskundigen onder elf woningbezitters in Vathorst. Is daarover al iets bekend? Komt u daar later op terug?

Minister **Van der Laan**: Het antwoord op die vraag zit niet meer in mijn tekst, maar ik kom er zo meteen op terug. Ik maak inderdaad eerst even de sprong naar de verbrandingstoestellen zelf. Ik meen dat het de heer Jansen was die zei: Brussel boos, dus het is klaar. Dat was het enige moment waarop ik vond dat hij te streng was tegen het ministerie en de minister. Zo is het niet. Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport is binnen Europa aan het lobbyen voor een verbod op de productie en verkoop van open verbrandingstoestellen. Ik wil met alle liefde elke boze brief schrijven die de heer Jansen geschreven wil hebben, maar ik geloof dat het voeren van een effectieve lobby beter is dan het op de kast jagen van Brussel met brieven. Daarmee wil ik niet zeggen dat er geen moment kan komen waarop het tijd wordt voor het schrijven van een boze brief. Op dit moment is dit volgens mij geruststellender informatie.

De heer **Jansen** (SP): Die boze brief aan Brussel was maar een bijkomende actie. De hoofdactie was dat u gewoon zegt: wij gaan die toestellen in Nederland verbieden. Wij houden ons wat dat betreft richting Brussel aan onze verantwoordelijkheid ten opzichte van de Nederlandse bevolking. Dan gaan wij de discussie maar aan. Dat doen Frankrijk en Duitsland telkens wanneer er iets gebeurt wat hun niet bevalt. Zij zeggen dan: «Sorry, jongens, daar hebben wij geen boodschap aan, wij gaan in

discussie maar wij doen het lekker niet». U zegt dat het ongezond en onwenselijk is dat het gebeurt, maar toch, omdat Nederland nog in discussie is met Brussel – die gaat nog vijf jaar duren, voorspel ik u – laat u het nog vijf jaar doorlopen. Dat kan toch niet?

Minister Van der Laan: De minister zoekt naar de juiste woorden om tegen de heer Jansen te zeggen dat een minister zich aan de wet met inbegrip van de Europese regels moet houden. Dat is het uitgangspunt. Het is niet zomaar een uitgangspunt, daartoe ben je als minister in het leven. De Europese regels verbieden een verbod op dit moment. Dit kan de heer Jansen niet zijn ontgaan; mij lijkt ook niet dat dit het geval is, maar de vraag is eerder in hoeverre je je daardoor laat afschrikken.

De heer **Jansen** (SP): Er is sprake van tegengestelde Europese regels. Een hele hoop Europese regels stellen namelijk dat de gezondheid van bewoners in woningen verzekerd moet zijn. Eigenlijk zijn er dus twee tegengestelde regels. Ik vind de gezondheid van bewoners boven het level playing field gaan. Dat is natuurlijk de achterliggende gedachte en die prevaleert, maar ik vind dat u zich voor de gezondheid van bewoners moet inzetten.

Minister Van der Laan: Ik sta natuurlijk niet graag voor het dilemma van het economisch belang en dus de regelgeving voor de vrije verkoop van deze zaak versus het veiligheidsbelang. U zegt dat ik voor het economisch belang kies, maar dat is helemaal niet aan de orde. Het gaat er gewoon om dat wij dit in overeenstemming met Europa willen oplossen. Daartoe vindt de lobby plaats. Het is helemaal niet gezegd dat als de lobby niet succesvol is, er geen moment of situatie kan ontstaan waarin wij naar andere middelen moeten grijpen. Wij hebben het over een serieus probleem. Bovendien zijn er andere dingen waardoor dit een serieus probleem voor deze regering is. Wij bespraken net dus het verbod op de productie en verkoop van open verbrandingstoestellen. Dat proberen wij in Brussel voor de afvoerloze geisers te bereiken, het riskantste toestel, zoals u net zelf ook hebt benadrukt. In het kader van het derde wijzigingspakket Bouwregelgeving, dat naar verwachting medio 2010 in werking treedt, gaat VROM na of er nieuwe eisen kunnen worden opgenomen ten aanzien van het gebruik van open verbrandingstoestellen. Dat is dus een ander traject. Concreet wordt in ieder geval gedacht aan het verplichten van koolmonoxidemelders. Ik heb net gehoord dat dit in de commissie wel eens hageel wordt genoemd. Dat wordt niet bedoeld als compliment. Over rookmelders is net ook een tikje denigrerend over gesproken, maar dit zijn wel belangrijke stappen. Ik hoop dat deze commissie dat ook vindt.

De **voorzitter:** Het aantal vingers wordt steeds groter.

Minister Van der Laan: En de uitlokking van mij is niet echt...

De **voorzitter:** Ik wou zeggen. Zo meteen moet ik het aantal interrupties nog beperken. Volgens mij was mevrouw Vietsch de eerste.

Mevrouw **Vietsch** (CDA): Ik heb een korte vraag. Zou je zo'n CO2-meter alleen in huis hoeven hebben als je een dergelijk toestel bezit of moet die in alle huizen zitten?

Minister Van der Laan: Ik checkte het zo-even bij mijn geachte ambtenaar, maar de bedoeling is om die alleen verplicht te stellen voor de huizen met een open gastoestel. Ik wil niet braaf klinken, maar dit zijn natuurlijk wel weer nieuwe regels met regeldruk die daaruit voortvloeit, en kosten. Waren wij daar niet allemaal in ieder geval voorzichtig mee? Wat mij betreft, is dit goed. In ieder geval zijn wij voornemens het zo in de derde tranche te regelen, maar wij moeten onder andere van u die afwe-

ging steeds maken. U maakt die zelf ook. Ik zeg niet dat dit een blokkade is, maar ik mag toch wel zeggen dat het kosten en regeldruk oplevert?

De heer **Jansen** (SP): Ik vind het goed dat de minister gaat kijken of hij in de sfeer van het Bouwbesluit iets kan doen. Ik doe hem de suggestie om te kijken naar de eisen aan de toevoer van verbrandingslucht, rookgasafvoer en opstellingsruimten. Op dit moment worden er in het Bouwbesluit al eisen gesteld aan zware verbrandingstoestellen. Zodra u eisen aan alle verbrandingstoestellen stelt, is de zaak naar mijn mening in ieder geval voor nieuwbouw dichtgetimmerd. Dan rest de afweging of je dit ook voor bestaande bouw regelt. Ik zou zeggen van wel. In ieder geval is het dan juridisch wel waterdicht geregeld zonder dat u met Europa problemen kunt krijgen.

Minister **Van der Laan**: Ik weet dat dit uw grote zorg is, dus ik zal de suggestie in overweging nemen.

De heer **Boelhouwer** (PvdA): In aanvulling daarop: als je een gewone openhaard in huis hebt en je vergeet de klep open te zetten, merk je dat vanzelf, omdat de rook je huis binnenkomt. Als je een gas openhaard hebt en je vergeet de klep open te zetten, stroomt je huis vol met CO₂. Het is goed om over dergelijke zaken bij het opstellen van regelgeving na te denken, want de burger overkomt het gewoon.

Minister **Van der Laan**: Ik wil dit expliciet toezeggen. U hebt mijn algemene ontwikkeling deze middag verrijkt. Ik ga ervoor zorgen dat dit in aanmerking wordt genomen.

Ik wil de commissie nog meedelen dat er een communicatiecampagne is gestart over de gevaren, de vervanging en het tussentijds onderhoud van deze open verbrandingstoestellen. Er wordt veel vrije publiciteit gemaakt via de huis-aan-huisbladen. Ook is het informatieblad op de website gepubliceerd en doen wij mee aan allerlei symposia en congressen hierover. Spread the word, dit is gevaarlijk. In samenwerking met diverse partijen, zoals Aedes, Woonbond, Uneto-VNI enzovoort wordt er momenteel gewerkt aan handreikingen voor de vervanging van open verbrandingstoestellen. Het streven is om deze in de zomer te publiceren, waarna de VROM-Inspectie het gebruik van de handreiking gaat stimuleren. Zoals eerder gemeld, worden er geen aparte financiële stimuleringsmiddelen ingezet om de vervanging van open verbrandingstoestellen te versnellen. Het vervangen van open toestellen zal echter vaak plaatsvinden in het kader van energiebesparing. Net heeft mevrouw Van der Burg volgens mij gesuggereerd om dat aan elkaar te verbinden. Dat zullen wij zo veel mogelijk doen. Ik houd het in gedachten bij de communicatie over de mogelijkheden tot energiebesparing.

Kan ik overgaan tot het bespreken van de brandveiligheid van woningen? Hoofddorp en Zaandam zijn al genoemd. Een groot aantal woningen is in de as gelegd. De VROM-Inspectie heeft een inventarisatie van de omvang van het probleem gemaakt. U hebt mijn brief van 22 januari jl. daarover gehad. Daarin kwam ik de toezegging van mevrouw Vogelaar na dat 280 000 rijen en gestapelde risicowoningen zouden worden onderzocht. Nader onderzoek in de afzonderlijke complexen moet uitwijzen of deze woningen daadwerkelijk onvoldoende brandwerend zijn. Mevrouw Vietsch vond dat er te gemakkelijk in het retorisch mooie rijtje van «hoezo, hoezo, hoezo» te weinig actief zou worden opgetreden tegen de gemeente Haarlemmermeer. Op 9 februari 2009 hebben alle gemeenten en brandweerkorpsen het VROM-Inspectiesignaal brandwerendheid woning-scheidende constructies toegestuurd gekregen met een oproep om risicovolle woningen en complexen te onderzoeken of te laten onderzoeken en, zo nodig, te herstellen. Het onderzoeken en herstellen van die woningen zal sowieso geruime tijd vergen. Ook daar is de oproep gedaan— ik vind

dat niet totaal onzinnig – om rookmelders aan te brengen om de veiligheid van de bewoners ook op korte termijn te vergroten. De leden Jansen en Boelhouwer hebben gezegd dat het altijd een afweging is en dat de gemeente Haarlemmermeer in dit geval echt niet in gebreke is. Dat onderstreep ik van harte. Ik grijp één keer terug naar wat ik in het begin zei en wat iedereen hier vanmiddag heeft gezegd: het blijft een afweging, veiligheid is niet absoluut en hier lijkt de afweging verantwoord te zijn gemaakt. Het vervelende bij deze dingen is wat de voorzitter net per ongeluk al zei, namelijk dat je, zodra je erover praat, weet dat er zich weer een calamiteit voordoet. Dat is nu bijna letterlijk zo. Dit mag nooit een excuus zijn om niet het redelijke maximale te doen, maar je kunt aan de andere kant van het spectrum ook niet bij iedere calamiteit zeggen dat wij het dus niet goed hebben gedaan. Iedereen weet dat je ongelukken blijft houden. Bovendien – nu ga ik terug naar mijn tekst – blijven de eigenaars primair verantwoordelijk voor de brandveiligheid van hun woningen. Onder andere om die reden is het Inspectiesignaal dat ik net noemde aan hen gericht. Dat signaal is ook toegestuurd aan de Vereniging Eigen Huis en aan Aedes. De VROM-Inspectie zal in 2009 verder aan nog meer kennisoverdracht over dit onderwerp. Het voornemen is om in 2010 steekproefsgewijs te onderzoeken of de aanbevelingen van het Inspectiesignaal zijn opgevolgd en de brandveiligheid van de woningen daadwerkelijk is verbeterd. Wij zullen het in 2010 nog eens hebben over de vraag of onze verwachting dat wij het in vijf jaar goed oplossen, uitkomt.

Ik begrijp dat er over de NEN-normen is gesproken. De commissieleden kennen het vonnis en de brief van collega Hirsch Ballin daarover. De uitspraak houdt in dat volgens de rechtbank de voorschriften uit de regeling Bouwbesluit 2003, die naar NEN-normen verwijst, algemeen verbindende voorschriften zijn, maar dat die niet gelden omdat ze niet zijn gepubliceerd in het Staatsblad of de Staatscourant. Het kabinet heeft hoger beroep ingesteld, omdat het bestrijdt dat het zo is. Het acht de huidige manier van verwijzen goed en acht dat de normen niet volgens de regels van de Bekendmakingswet behoeven te worden gepubliceerd. U zult waarschijnlijk ook vinden dat wij dat allemaal moeten afwachten en dat wij nu niet al te veel over dat aspect moeten zeggen. Dat hebt u ook niet gedaan. Het is belangrijk om hier op dit moment te zeggen dat met die op zijn minst onzekere uitkomst de wettelijke bouwvoorschriften onverkort gelden.

Ik wil er ook nog op wijzen dat niet alleen in Nederland, maar overal in de wereld de ontwikkeling van normen en technische standaarden een zaak van het bedrijfsleven zelf is. Normalisatieprocessen zijn van belang voor het handelsverkeer. De Europese Commissie ondersteunt dit. Wij hebben het goed geregeld, geheel zoals het internationaal gebruikelijk is. Wij zijn het van harte eens met alle opmerkingen die gemaakt zijn over beschikbaarheid. Nu onderzoekt het kabinet – dit is een antwoord op specifieke vragen van Kamerleden – de mogelijkheden om de beschikbaarheid te verbeteren door het afkopen van de rechten op deze normen of door ze goedkoper te maken. Ik zal bevorderen dat er voor het einde van het jaar een kabinetsstandpunt over de kenbaarheid van de normen komt. Het woord «gratis» dat door verschillende Kamerleden gebruikt is, neem ik niet in de mond, ik heb het over goedkoper. Het gaat in dit geval om bouwactiviteiten die in de regel een forse investering vragen en het is helemaal niet gek dat de overheid redelijke, bijvoorbeeld op kostprijs gebaseerde bedragen bij de burgers in rekening brengt.

De heer **Jansen** (SP): De vraag is wat er in de kostprijs zit. Iedereen is het er wel over eens dat in geval van drukwerk de kosten voor het drukken in de kostprijs zitten. Het gaat nu vooral om de kostprijs voor het opstellen van een norm. Het risico dat je loopt als je ook deze kosten mee berekent, zoals in de huidige situatie, is dat bijvoorbeeld studenten deze peperdure

normen niet kunnen betalen en dat de kennisoverdracht niet van de grond komt. Dat probleem zouden wij graag aangepakt zien.

Minister **Van der Laan**: Zeker op het gebied van de bouw ben ik eraan gewend dat de heer Jansen zeer deskundige dingen zegt, maar in dit geval haakte het woord «studenten» bij mij. Ik denk namelijk dat studenten hun eventuele financieel gebrekkige armslag wel kunnen compenseren met een grote ervaring met internet en allerlei andere zaken. Op internet staan weliswaar niet de normen van het NEN zelf, maar als je een goede zoeker bent, kun je daar alles vinden wat je nodig hebt.

De heer **Jansen** (SP): De minister bedoelt een illegale kopieermachine?

Minister **Van der Laan**: Ik wil niet in de krant staan als een minister die oproept tot ... Ik wil ook niet als te braaf bekend bestaan. Je moet de stelling nooit te ver optrekken. Dat deed ik wel en dat was een klassieke fout. Laat ik het als volgt zeggen. Studenten kunnen hun gebrekkige financiële draagkracht, voor zover deze bestaat, compenseren met hun weerbaarheid op informatievlak. Ik krijg zojuist een briefje met niet irrelevante informatie: de universiteit van Delft heeft de normen ter inzage. Bovendien kunnen studenten een treinkaartje kopen met hun gratis ... Nee, dat hoeven ze niet eens te doen, ze hebben gewoon een gratis ov-jaarkaart. Ik zie dus helemaal geen probleem. Ik wil de heer Jansen echter geen onrecht doen. Hij gaf noemde studenten alleen als voorbeeld. Het probleem is in beeld. De normen moeten maximaal toegankelijk en beschikbaar zijn. Ik vraag de Kamer te aanvaarden dat het misschien niet gratis hoeft. Wij komen hier nog over te spreken.

De heer **Boelhouwer** (PvdA): Ik wil de volgende suggestie doen. Stel dat het goedkoper wordt en dat dit het ministerie geld gaat kosten. Kan de minister dan toezeggen dat hij dit meeneemt in de begroting van volgend jaar? Anders moeten wij er weer een jaar op wachten.

Minister **Van der Laan**: De begroting voor volgend jaar wordt nu opge maakt. Ik ben inmiddels voldoende ingewerkt om te weten dat ik reële toezeggingen moet doen. Anders krijg ik alleen maar gemopper in de trant van: hij vraagt weer uitstel. Ik zeg dit dus niet toe. Ik wil hier echt even goed naar kijken. Zo acuut is het probleem bovendien ook weer niet.

Mevrouw **Van der Burg** (VVD): De minister zegt het nu niet toe en wil er nog naar kijken. Is één of twee weken voldoende om hierover in rust na te denken? Anders zijn wij weer een jaar verder.

Minister **Van der Laan**: Mevrouw Van der Burg vraagt op een andere manier hetzelfde als de heer Boelhouwer. Ik was zo-even flink jegens de heer Boelhouwer en ik wil ook flink zijn jegens mevrouw Van der Burg. Zo urgent vind ik het probleem niet. Op metaniveau mag ik niet te veel zeggen over ons gesprek, maar ik heb de indruk dat wij allemaal proberen een balans te vinden tussen veiligheid en kosten. Wij vinden allemaal dat wij er serieus mee bezig zijn. Dat blijkt hopelijk ook uit de toezeggingen die ik wel heb gedaan. Ik heb op het departement al de naam een slavendrijver te zijn, bij wijze van spreken. Voor het einde van het jaar een kabinetsstandpunt over de kenbaarheid van de normen vind ik eigenlijk wel een reëel voorstel.

Mevrouw **Vietsch** (CDA): Ik probeer toch nog door te vragen. In eerste termijn heb ik ingebracht dat de normen voor de bouw op basis van kostprijs ter beschikking gesteld moeten worden. In de huidige situatie zorgt het NNI voor kruissubsidies. Ofwel: voor normen die niet verkopen, vraagt men minder geld dan eigenlijk nodig is en voor normen die wel goed

verkopen, bijvoorbeeld normen voor de bouw, vraagt men meer geld. Wij stellen bepaalde bouwnormen verplicht. Ik heb het alleen over noodzakelijk verplichte normen en ik denk dat het doorvloeien van de normen hierop ook een goede zaak is. Het lijkt mij logisch om te zeggen: als wij de bouwnormen verplicht stellen, gaan wij niet allerlei andere normen subsidiëren die helemaal niets met de overheid te maken hebben. Kan de minister dat wel toezeggen? Dit betekent gewoon onderhandelen met het NNI.

Minister Van der Laan: De opmerking van mevrouw Vietsch wekte bij mij de associatie met verevening. Op zichzelf heb ik wel iets met verevening. Ik zal dit punt meenemen, maar wij moeten er wel voor zorgen dat een en ander reëel blijft. Ik wil de commissie geruststellen: wij zullen er echt naar kijken. Toen ik met het probleem geconfronteerd werd, was mijn eerste vraag: wie subsidieert het NNI eigenlijk, wie is de subsidiegever? Voor een groot deel zijn wij dat. Wij zitten er zeker kritisch in. Ik zal deze vraag meenemen. Overigens is niet alleen WWI, maar ook EZ hierbij betrokken. Samen zullen wij een standpunt moeten innemen en een voorstel moeten doen. Dit is een extra argument om voorzichtig te zijn. Als iets snel kan, zeg ik het ook toe. Ik heb de ervaring dat ik dit wat makkelijk doe, maar dit punt wil ik goed bezien.

Ik ga naar het volgende punt, het rapport Nazorg brandveiligheid Sociale Werkvoorziening. De VROM-Inspectie doet onderzoek naar de naleving van de brandveiligheidsregelgeving bij bestaande gebouwen. De Kamer heeft hierover gesproken. Jaarlijks wordt een bepaalde gebouwen-categorie onderzocht aan de hand van een risicoanalyse. In het verleden kwamen de zorginstellingen al aan de beurt, net als de discotheken. Op dit moment zijn de studentenhuizen aan bod. Het rapport van de inspectie betreft een onderzoek in 2006 naar 30 sociale werkvoorzieningsbedrijven. Het onderzoek heeft de naleving door deze bedrijven in beeld gebracht. Hieruit bleek dat er het nodige mankeerde aan de brandveiligheid. De Kamer heeft hierover in 2007 een brief ontvangen van mijn voorganger, met vervolgacties ter verbetering. Deze zijn uitgevoerd. Hierop heeft het nazorgonderzoek plaatsgevonden. Over de resultaten ervan heeft de Kamer van mij op 30 maart een brief ontvangen. De conclusie was dat de brandveiligheid van de sociale werkvoorzieningsbedrijven verbeterd is en naar verwachting de komende jaren nog verder zal verbeteren. Er is voldoende vertrouwen dat deze sector werkt aan verbetering van de brandveiligheid. De VROM-Inspectie zal de vinger aan de pols blijven houden.

Ik vind het relevant om met de Kamer te delen dat het niet zo is dat de situatie in deze bedrijven net zo veilig is als in «gewone» bedrijven. Brandveiligheid heeft immers ook iets te maken met de zelfredzaamheid van de gebruikers. Je moet bij deze bedrijven dus iets extra's doen. Het antwoord in de zin van: «het is nu op het niveau van», is reëel. Echter, of dat voldoende is, vind ik zelf nog maar de vraag. Ik wil mij hierin nog wat verdiepen. Ik heb met mijn collega van Justitie gesproken over de veiligheid van justitiële inrichtingen. De Kamer heeft weinig of zelfs geen vragen gesteld over het actieprogramma van mijn collega. Het gaat in dit geval ook om politiecellen. De veiligheid van hen die zich het minste kunnen redden – in dit geval gaat het om mensen die werkzaam zijn binnen de sociale werkvoorziening – is niet helemaal op het niveau van werknemers van een gemiddeld normaal bedrijf. Dat is dus nog een aandachtspunt.

Overigens heb ik wel gezien dat de eerste economische wet, namelijk dat je met aanbod behoefte omzet in vraag, ook in de politiek werkt. Er was namelijk niet één vraag aan het adres van Binnenlandse Zaken op het punt van het actieprogramma.

Mevrouw **Vietsch** (CDA): Ik heb wel een vraag gesteld, twee zelfs. Wellicht zijn ze niet als zodanig herkend. Een vraag was of alle bouwtechnische en bouwkundige zaken die in het actieprogramma versleuteld zijn – er zijn weer nieuwe normen gekomen, ook normen die de brandweer zelf mag interpreteren – opgenomen kunnen worden in het Gebruiksbesluit of in het toekomstige Bouwbesluit, opdat wij binnen een gemeente geen interpretatieverschillen tussen afdelingen krijgen en bouwers weten waar zij aan toe zijn. Hogere eisen stellen kan bovendien formeel niet eens. De tweede vraag betrof de informatiedesk. In het plan is een aparte informatiedesk opgenomen, terwijl wij voor het Bouwbesluit ook een informatiedesk kennen. Hierdoor kunnen twee informatiepunten ontstaan, wat weer kan leiden tot verwarring waardoor mensen niet meer weten waar zij aan toe zijn.

Minister **Van der Laan**: Ik was weer te voorbarig. Ik heb de algemene punten en de hoofdpunten behandeld. Ik zal nu verder gaan met de resterende, concrete vragen. Hierbij zitten ook de vragen van mevrouw Vietsch over bouwkundige en bouwtechnische eisen in de bouwregelgeving en over de helpdesk. De eisen komen alleen in de bouwregelgeving, er komen geen eisen in andere regelgeving, bijvoorbeeld regelgeving van Binnenlandse Zaken. Daarnaast is sprake van één helpdesk: het Kenniscentrum Praktijktoeepassing Brandveiligheidsvoorschriften. Deze helpdesk geeft uitleg over de bouwregelgeving.

Mevrouw **Vietsch** (CDA): Dat is het precies probleem. Deze helpdesk geeft voorlichting over brandveiligheid. Wij hebben echter bij WWI een helpdesk die uitleg geeft over het Bouwbesluit. Dus hebben wij twee helpdesks die wellicht over dezelfde ruimte gaan. Er is sprake van verschillende normen, wat verwarring oplevert. Ik wil één norm en één uitleg.

Minister **Van der Laan**: Ik hoop mevrouw Vietsch gerust te kunnen stellen. Beide helpdesks gaan nauw samenwerken. Samen moeten ze er verantwoordelijk voor zijn dat je snel je informatie kunt vinden. Denk aan links op de website. Uiteindelijk kan er één site komen. Het belang dat mevrouw Vietsch voor ogen heeft, zien wij zeker in. Ik heb nog een paar resterende vragen, te beginnen met de Rc-waarde waarnaar de heer Jansen vroeg. Hij vroeg of deze voor het dak niet verhoogd kan worden naar 3,5 of meer. Hij vroeg tevens welke isolatiewaarde voor ramen gaat gelden. Het is het voornemen van het ministerie om de Rc-waarde in het Bouwbesluit te verhogen naar 3,5. De nieuwe waarde is een minimumwaarde die in de bouwpraktijk kosteneffectief goed haalbaar is. De energieprestatie-eis willen wij verscherpen van 0,8 naar 0,6. Waarschijnlijk is dat wel bekend. Om te voldoen aan de energieprestatie-eis is het aan de bouwontwerper om te bepalen of hij kiest voor een zwaardere Rc-waarde of voor andere energiebesparende maatregelen. Er hoeft dus niet per se gekozen te worden voor een hogere Rc-waarde.

De heer **Jansen** (SP): Dat klopt. Het was bekend dat de minister toe wil naar 3,5. Ik heb gesuggereerd om voor het dak en de vloer, waarbij het zeer kosteneffectief is, om naar 5 te gaan. Voor de ramen kan gekozen worden voor een U-waarde van 1,2, zeg maar HR-plus-niveau. Onderzoek wijst namelijk uit dat dit uit het oogpunt van exploitatie en bouwkosten voor de gebruiker de goedkoopste oplossing is. Een projectontwikkelaar optimaliseert op zijn aanschafkosten. Dat betekent dat de koper uiteindelijk duurder uit is, omdat een ontwikkelaar zich focust op de aanschafkosten. Dat is volgens mij een weeffoutje in het huidige Bouwbesluit. Men zal kiezen voor de goedkoopste optie om de EPC te halen. In het algemeen

betreft dat de installatie. De installatie zit echter maar 20 jaar in het gebouw, terwijl het gebouw zelf 50 jaar meegaat.

Minister **Van der Laan**: De heer Jansen heeft een punt. Ik wil hier graag nog op terugkomen. Als de heer Jansen begint over een U-waarde van 1,2 moet ook een heel eigenwijze minister zich overgeven; ik heb deze kennis nog niet paraat.

De heer **Jansen** (SP): Wij kunnen hierop misschien terugkomen bij het overleg van volgende week?

Minister **Van der Laan**: Dat is afgesproken.

Dan is gevraagd hoe in het toekomstige Bouwbesluit rekening wordt gehouden met brandgevaarlijke isolatiematerialen. Diverse Kamerleden hebben hierover hun zorgen uitgesproken. De afgelopen jaren heeft de Kamer bij herhaling vraagtekens geplaatst bij de rol van brandbare isolatiematerialen. Ook in de samenleving leven deze vragen. De firma Rockwool heeft per brief van 5 maart hiervoor de aandacht van de commissie gevraagd. Ik heb hierover mogen spreken in het debat van 12 maart over justitiële inrichtingen. Bij die gelegenheid heb ik aangegeven dat ik zal bezien of de regelgeving op dat punt voldoende veilig is. Mocht dat niet zo zijn, dan wordt dit meegenomen in het derde wijzigingspakket Bouwbesluit 2010. De Kamer hoort hier dus nog over.

Verder heeft mevrouw Van der Burg gevraagd naar de woningen in Vathorst. Het onderzoek waaraan zij refereert, is voor zover wij weten een onderzoek van een letselschadeadvocaat. Op mijn briefje staat onder dat laatste woord een dikke streep. Mijn ambtenaren hebben daar algemene beelden bij. Wij hebben hierover geen nadere informatie. Ik kan er dan ook beter verder geen uitlatingen over doen, noch over het begrip «letselschadeadvocaat», noch over het onderzoek.

Ik hoop dat ik alle vragen heb beantwoord. Mocht dat niet zo zijn, dan wil ik opmerken dat er geen enkel opzet in het spel is. Ik beloof vragen die opnieuw gesteld moeten worden in tweede termijn goed te noteren en er eventueel schriftelijk op terug te komen, zeker in geval van wat meer technische vragen.

Mevrouw **Van der Burg** (VVD): Voorzitter. Ik dank de minister voor de beantwoording van de vragen en voor zijn toezeggingen. Ik wil nog even terugkomen op de NEN-normen. Wij vinden het namelijk wel heel belangrijk dat ze beschikbaar zijn. Als Kamer zijn wij al enige tijd bezig om ervoor te zorgen dat ze ook echt beschikbaar zijn. De minister heeft voor het einde van dit jaar een kabinetsstandpunt hierover toegezegd. Wij weten natuurlijk nu nog niet precies wat daar in staat. Ik houd mij het recht voor om mij te beraden op vraag wat wij hiermee doen. Misschien komen wij erop terug via een VAO.

Verder heb ik een vraag gesteld over bouw- en woningtoezicht. Nu wordt ten aanzien van brandveiligheid vooral gekeken naar de vergunningverlening. Het is de vraag of je naar de papieren voorwaarden moet kijken – dat is uiteindelijk de vergunning, want alle regels staan al in wetgeving – of veeleer toe moet naar handhaving en toezicht, maar dan op risico-profielen. Ik denk dat wij het over deze lijn wel eens zijn. Ik vraag de minister hieraan aandacht te besteden, hoewel ik weet dat de partijen die zich bezighouden met bouw- en woningtoezicht gemeentelijk zijn. Het is belangrijk dat er een cultuuromslag wordt gemaakt. Het is veel makkelijker om een papier uit te geven – dat geeft zekerheid en je kunt laten zien dat je je werk hebt gedaan – dan om op een andere manier te werken. Ik denk dat wij allemaal hierop moeten inzetten.

Tot slot. Het is fijn dat met betrekking tot Vathorst antwoorden voorhanden zijn. Wat die letselschadeadvocaat betreft, wij zullen de berichtgeving hierover in de gaten houden.

Mevrouw **Vietsch** (CDA): Voorzitter. Ik dank de minister voor de vele antwoorden en toezeggingen. Wat dat betreft zijn wij tevreden. Minder tevreden zijn wij echter over de brandoverslag bij woningen. Ik kan begrijpen dat je zegt: het verschilt per situatie. De situatie in Ymere vond ik niet acceptabel. Er werd gezegd: u moet maar even opletten met koken. Op zich is het goed dat de minister een en ander gaat monitoren, maar ik zou toch graag willen weten bij hoeveel van deze zoveel duizend woningen het probleem wel binnen een jaar opgelost is. Is het niet mogelijk om eventueel «quick and dirty»-noodmaatregelen te treffen of te laten treffen door de gemeente of de woningbouwvereniging, opdat in ieder geval het risico verminderd wordt? Het gaat hierbij immers om een levensgevaarlijke situatie.

Tot slot nog een opmerking over de wijziging van het Bouwbesluit. In het verleden hebben wij gesproken over de hoogte van de deuren. In woningen zijn deze 2,30 m geworden, maar in de kantoren nog niet. Gezien de kosten van deuren, wil ik ervoor pleiten om te bezien of een standaardmaat mogelijk is. Bij hetzelfde overleg waarin de deuren ter sprake kwamen, hebben wij ook gesproken over de EPC-norm. Destijds hebben wij afgesproken deze norm voor woningen niet aan te scherpen, maar wel voor kantoren. Ik wil hierop een beroep doen en de CDA-fractie in alle rust laten kijken naar de normen die zo-even snel over tafel gingen.

De heer **Jansen** (SP): Voorzitter. Mijn complimenten voor de beantwoording. Volgens mij heeft de minister wel een neusje voor de zaken waar het om gaat. Dat hij drie punten niet heeft meegenomen, komt puur door de hoeveelheid vragen die gesteld zijn en ligt dus mede aan ons. In eerste termijn heb ik gerefereerd aan een artikel in het blad van de Vereniging Eigen Huis waarin wordt ingegaan op een aantal voorgenomen wijzigingen van het Bouwbesluit. Het gaat daarbij om het schrappen van de geluidsisolatie-eis voor ruimten in de woning. Vertrekscheidende wandjes dienen een bepaalde geluidsisolatie te hebben. Dit zijn zaken waarvan de consumentenorganisatie zegt dat ze erg onverstandig zijn. Mensen vinden geluidsisolatie immers belangrijk. Denk ook aan smalle parkeerplaatsen, geen vloerafscheidingen en geen valbeveiliging voor kinderen. Dit zijn heel praktische opmerkingen die voorbeelden zijn van het weggooien van het kind met het badwater.

In mijn eerste termijn heb ik de passage in het rapport over de borging van constructieve veiligheid geciteerd. De conclusies onderbouwen naar mijn mening met terugwerkende kracht de stelling dat de idee van een hoofdconstructeur goed was. Ik weet dat de minister hier uiteindelijk niet voor gekozen heeft. Het denken houdt echter nooit op. Ik zou graag willen weten of de minister hierin geen aanleiding ziet om deze kwestie te heroverwegen.

Op de valreep van mijn eerste termijn heb ik verwezen naar hoogleraar Ben Ale en zijn uitspraken over het toezicht op de brandveiligheid van schoolgebouwen. Na de invoering van het Gebruiksbesluit hebben de gemeenten dat niet meer nodig.

In mijn eerste termijn ben ik nog één puntje vergeten en wel het volgende. Ingenieur Luc Schaap van Lichtveld Buis & Partners heeft in Cobouw een mijns inziens houtsnijdend artikel geschreven over het enorme gat tussen de papieren veiligheid versus de echte veiligheid. Op papier voldoen projecten aan de eisen, maar in de praktijk wordt afwijkend gebouwd, waardoor de projecten niet aan de eisen voldoen. Schaap geeft hier ook een aantal voorbeeld van in het artikel van 17 maart. Mij lijkt dit een signaal te zijn dat sprake is van een gat tussen de papieren werkelijkheid en de echte werkelijkheid.

De heer **Boelhouwer** (PvdA): Voorzitter. Dank aan de minister voor de beantwoording in eerste termijn. Ik ben tevreden met het antwoord dat de minister wil bezien waar eisen inzake fietsenstallingen, schuurtjes en

dergelijke het beste tuishoren. Misschien horen ze niet thuis in het Bouwbesluit, maar het lijkt mij uitstekend als ze elders wel worden opgenomen.

De minister zwijgt over mijn oproep aan verzekeraars om klanten die hun inboedelverzekering betalen ook eens een brandmelder toe te sturen. Ik vat dit zwijgen maar op als een vorm van instemming. Het lijkt mij heel redelijk dat verzekeraars die uiteindelijk ook de schade moeten betalen en geconfronteerd worden met het leed van de mensen wie dit overkomt, mede verantwoordelijkheid zouden kunnen nemen.

De **voorzitter**: De vraag of zwijgen ook toezeggen is, zal de minister dadelijk beantwoorden. Ik denk dat het beter is dat zoiets via instemmend knikken of via taal tot uiting komt.

Minister **Van der Laan**: Over de stelling van de heer Boelhouwer dat wie zwijgt toestemt, merk ik op dat dit zo ongeveer het meest suïcidale is dat een minister kan doen. Hij zal dan niet verder komen dan twee weken zwijgen.

Mijn excuses dat ik een enkele vraag heb laten liggen. Ik begin met de vraag van mevrouw Van der Burg. Zij vroeg of bouw- en woningtoezicht alleen het verlenen van een papieren vergunning inhoudt of ook het kijken naar risicoprofielen en het handhaven op basis daarvan. Ik heb dit weekend het actieprogramma nog eens goed gelezen dat mijn collega Ter Horst mede namens mij aan de Kamer heeft gestuurd. Uit het actieprogramma spreekt een belangrijke visieverandering. Men moet minder handelen en denken vanuit de regels en zich meer concentreren op vragen naar risico's, verantwoordelijkheid en oplossingen. Het antwoord is dan ook: ja, met de invoering van het vergunningvrij bouwen en het Bouwbesluit – de melding vervangt de vergunning – is er al minder papier. Hierdoor komt meer ruimte voor toezicht ter plekke.

Mevrouw **Van der Burg** (VVD): Dank voor deze toezegging. Een belangrijk punt in dezen is dat alleen constateren en aanpassen van de regelgeving niet voldoende blijkt te zijn. Het gaat erom dat wij een slimmere manier vinden om dit punt voortdurend onder de aandacht te brengen en een cultuuromslag te bewerkstelligen. Ik vroeg de minister of hij bereid is om hierover voortdurend na te denken en hierop actie te ondernemen.

Minister **Van der Laan**: Zeker. Persoonlijk was ik geïmponeerd door de hoeveelheid maatregelen die het actieprogramma bevat om een en ander – ik zeg het even populair – tussen de oren te krijgen. Veel van deze maatregelen en van de vervolgmaatregelen liggen op het bordje van WWI, en niet op het bordje van Binnenlandse Zaken. Deze verantwoordelijkheid wordt dus volledig onderschreven.

Ik geloof dat ik zo-even niet goed geluisterd heb naar de inbreng van mevrouw Vietsch. Zij kwam in tweede termijn terug op het punt van de woningen in Haarlemmermeer. Volgens mij zijn de waarschuwingen aan de bewoners om extra uit te kijken bij het koken bij haar in het verkeerde keelgat geschoten. Ik denk dat zij van mening is dat de verantwoordelijkheid te veel wordt afgeschoven en te weinig wordt genomen. Ik weet niet precies hoe een en ander is gecommuniceerd, maar als dat inderdaad zo is gegaan, begrijp ik haar punt; het is inderdaad irritant. Mevrouw Vietsch vroeg of ik kan aangeven hoeveel woningen per jaar worden aangepakt. De VROM-Inspectie houdt het allemaal bij en komt er in 2010 op terug. Het lijkt mij reëel dat dan ook duidelijk is hoeveel woningen inmiddels zijn aangepakt, zodat wij weten of wij het probleem in vijf jaar kunnen oplossen. Verder vroeg mevrouw Vietsch of er noodmaatregelen getroffen kunnen worden. Ik heb even gemist waaraan zij refereerde.

Mevrouw **Vietsch** (CDA): Deze periode van vijf jaar vind ik gewoon te lang. Het had nooit mogen gebeuren. Waar in Nederland andere eigenaren van gebouwen gewoon aangepakt worden, vind ik het onbegrijpelijk dat woningbouwverenigingen er wel mee weggelaten worden, zeker als je van mening bent dat een woningbouwvereniging het goede voorbeeld moet geven. Ik kan mij best voorstellen dat het niet allemaal morgen klaar is. Je kunt wel besluiten om een onderzoek te doen, maar met de constatering dat een woning onveilig is, schiet je niets op. De fracties van het CDA en van de ChristenUnie hebben daarom ook schriftelijke vragen gesteld. Als je constateert dat iets onveilig is, moet je acuut iets doen. Je moet streefdata hebben voor de oplossing van het probleem. Je kunt niet zeggen: wij gaan eens achteroverleunen en kijken wat de woningbouwvereniging van plan is te doen. Er moet gezegd worden: dan en dan moet het probleem opgelost zijn. Er moet ook bezien worden of niet op korte termijn een aantal voorzieningen te treffen valt waardoor de veiligheid toeneemt. Ik ben het dus helemaal niet eens met de situatie, met de laconieke houding ...

De **voorzitter**: Nu de vraag. U bent immers gewoon uw betoog aan het herhalen.

Mevrouw **Vietsch** (CDA): Volgens mij is het probleem duidelijk. Ik hoop alleen dat de minister er ook wat aan gaat doen. Het is immers een serieus probleem. Ik heb ook nog een vraag gesteld over de energiewaarde.

Minister **Van der Laan**: Daar was ik nog niet aan toegekomen.

De **voorzitter**: De minister zal eerst de vraag beantwoorden en daarna gaat hij verder.

Minister **Van der Laan**: Het is mij nog steeds niet duidelijk welke noodmaatregelen mevrouw Vietsch bedoelt. Wij hadden het over brandoverslag bij woningen.

Mevrouw **Vietsch** (CDA): Bij wijze van spreken isolatie aanbrengen aan de binnenkant. Afhankelijk van hoe de woning in elkaar steekt, kun je vaak op een goedkope manier wat noodmaatregelen nemen totdat er een definitieve oplossing komt. Dit kan ook verband houden met het slopen van woningen enzovoorts. Per woning moet je dit bekijken in overleg met de bewoners.

Minister **Van der Laan**: Ik ben technisch niet genoeg onderlegd om te kunnen beoordelen of dit zin heeft en een reële investering is. Als ik het goed begrijp, zal het niet aan de kosten liggen. Ik wil op dit punt van gipsplaatjes en dergelijke nog terugkomen. Ik wil niet flauw doen, maar het imponeert mij nog niet dat je, in afwachting van een structurele oplossing, tijdelijk een pakket zou kunnen toepassen om de gevaren tot nul terug te brengen. Ik verzet mij er echter tegen dat mevrouw Vietsch mij verbindt met het woord «laconiek». Ik weet ook wel dat de Europese verkiezingen naderen, maar uit niets van wat ik vandaag gezegd heb blijkt mijns inziens dat het departement of het kabinet laconiek omgaat met de bouwregelgeving op het punt van brandveiligheid. Ten aanzien van Haarlemmermeer hebben alle Kamerleden hun zorgen geuit. Zij zeggen echter ook – mevrouw Vietsch het minst, maar in andere gevallen is er weer een andere mengverhouding – dat de vraag wat reëel is, altijd een afweging is van gevaren versus kosten. Ik heb niemand, mijzelf inclusief, iets laconieks horen zeggen over deze situatie met 280 000 huizen.

Mevrouw **Vietsch** (CDA): Een periode van vijf jaar is laconiek in mijn ogen.

Minister **Van der Laan**: Een periode van vijf jaar om 280 000 huizen aan te pakken is misschien wel heel rap!

De **voorzitter**: Ik stel voor dat de minister verder gaat met zijn betoog.

Minister **Van der Laan**: De minister wil heel graag in een zo constructief mogelijke dialoog met alle fracties de problemen oplossen. Er mag, om het heel populair te zeggen, geschopt, geslagen, gebeten en gekrabd worden als de minister dat niet goed genoeg doet, maar wel op het juiste moment, in de juiste casus. Het woord «laconiek» vind ik niet passen bij de wijze waarop wij met dit geval omgaan, zeker niet als ik toezeg dat de gesuggereerde noodmaatregelen ook bekeken zullen worden.

Dan het punt van de EPC-norm. Ik heb genoteerd dat mevrouw Vietsch – ik begrijp dat ook – zegt: ik hoor wat normen voorbij komen en wil hierover nog discussie kunnen voeren. Er is altijd sprake van een afweging van regeldruk versus, in dit geval, milieuwinst die behaald kan worden. Ik kan er kennis van nemen en vind het alleen maar een reële discussie. Wij zullen wel zien hoe het uitpakt.

Dan kom ik bij de vragen van de heer Jansen. Ik zal ingaan op het artikel, maar ik moet het eerst wel even lezen. Verder heeft de heer Jansen een vraag gesteld over de scholen. Ik heb deze vraag ten onrechte laten liggen. De heer Jansen vroeg of de jaarlijkse controle is geschrapt omdat het Gebruiksbesluit de scholen zelf verantwoordelijk maakt voor brandveiligheid en, zo ja, of dat ook de bedoeling was van het Gebruiksbesluit. Nee, dat was niet de bedoeling. Gemeenten moeten op basis van de Woningwet toezicht houden op naleving van het Gebruiksbesluit. De mate waarin ze dat doen, wordt overgelaten aan de gemeenten. B en W en de gemeenteraad voeren hierover een politieke discussie.

Verder heeft de heer Jansen gevraagd om een heroverweging op het punt van de hoofdconstructeur. Ofwel heeft hij dit gemist, ofwel was ik niet duidelijk genoeg, maar ik heb toegezegd dat dit punt wordt meegenomen, net als de verzekerde garantie.

Rond het zomerreces komt er duidelijkheid over de fietsparkeervoorzieningen. Verder stelde de heer Boelhouwer een vraag over rookmelders in het kader van brandveiligheid van woningen. Hij vindt dat je ze eigenlijk cadeau moet krijgen van je verzekeraar, mits je je premie betaalt, hoor ik de heer Boelhouwer eraan toevoegen. Dat laatste is een zeer reële voorwaarde. Het verstrekken van een rookmelder is goed voor de veiligheid en het is goedkoop, aldus de heer Boelhouwer. Ik zie hier veel redelijkheid in. Een en ander hangt ook af van de premie en dergelijke. Misschien weet men dat ik veel met verzekeringsrecht heb gedaan. Dit past bij het denken van verzekeraars die de laatste tien jaar veel actiever zijn geworden. Ongetwijfeld hebben mijn ambtenaren op tal van momenten over tal van dingen ook overleg met verzekeraars. Ik zal deze suggestie laten overbrengen.

Toezeggingen

- De Kamer wordt kort voor of na het zomerreces geïnformeerd over de vraag waar de normen voor fietsparkeervoorzieningen bij publieke gebouwen worden ondergebracht.
- Ten aanzien van de problematiek op het gebied van constructieve veiligheid wordt de Kamer geïnformeerd over de mogelijkheden van de verzekerde garantie en de bijdrage van een hoofdconstructeur.
- De Kamer wordt nader geïnformeerd over onderzoek en effectmeting op het gebied van balansventilatie (Vathorst) en over de onderzoeks-

resultaten van de VROM-Inspectie inzake ventilatie-eisen voor nieuwbouw in relatie tot het Bouwbesluit.

- Ten aanzien van open verbrandingstoestellen worden nieuwe eisen gesteld met betrekking tot het gebruik, waarbij suggesties van de Kamer worden meegenomen.
- Het kabinetsstandpunt over kenbaarheid van de NEN-normen wordt voor eind 2009 naar de Kamer gestuurd, inclusief informatie over de kostprijs.
- De Kamer wordt in een later stadium geïnformeerd over de vraag of ten aanzien van brandbaar isolatiemateriaal een wijziging van de regelgeving nodig is.

De **voorzitter**: Ik vraag even aan de minister wat bedoeld wordt met «in een later stadium»: betekent dat voor het einde van het jaar of voor het reces? Kan hij dat wat concretiseren?

De heer **Jansen** (SP): Voorzitter. Ik kan mij voorstellen dat wij ruim voor het debat over de derde tranche over deze informatie beschikken.

De **voorzitter**: Goed, dan is dat afgesproken.

- De Kamer wordt geïnformeerd over de (technische) mogelijkheden van noodmaatregelen ter voorkoming van brandoverslag bij woningen.
- De minister komt nog terug op het artikel in het tijdschrift van de Vereniging Eigen Huis over de voorgenomen wijzigingen van het Bouwbesluit.

Minister **Van der Laan**: Ik mis iets, namelijk het onderzoek in het buitenland naar de brandveiligheid van hoogbouw.

De **voorzitter**: Deze toezegging kan ik mij herinneren. De minister heeft er ook een plaats bij genoemd.

Minister **Van der Laan**: Over de NEN-normen wil ik nog één opmerking maken. Ik zeg toe dat ik mij maximaal zal inspannen voor een kabinetsstandpunt eind 2009. Het gaat echter om een kabinetsstandpunt, dus er kan nog een beer op de weg komen. Ik heb geen enkele reden om te denken dat dit ook het geval zal zijn, maar ik vermeld het voor de duidelijkheid.

De **voorzitter**: De minister heeft deze toezegging nog even verduidelijkt.

- De Kamer wordt geïnformeerd over onderzoek naar de brandveiligheid van hoogbouw in bijvoorbeeld New York.